

DUHOVNO ŽIVLJENJE

LETO (AÑO) VIII.

št. v. (Número) 149

JUNIJ (JUNIO) 1940

Obrazi iz "pik-nika"
"Slovenskega krožka"
v Montevideu

Spodnja slika:
Pogled na Montevideo

URUGUAY je najbližnja sosedna država Buenos-ajreškemu vlemestu. Saj je čez reko le 40 km daleč, a do glavnega mesta uruguajske republike ni 200 km. Med dve najvažnejši južnoameriški državi je stisnjen Uruguay. Na severu meji na Brazil na jugu in zapadu pa na Argentino.

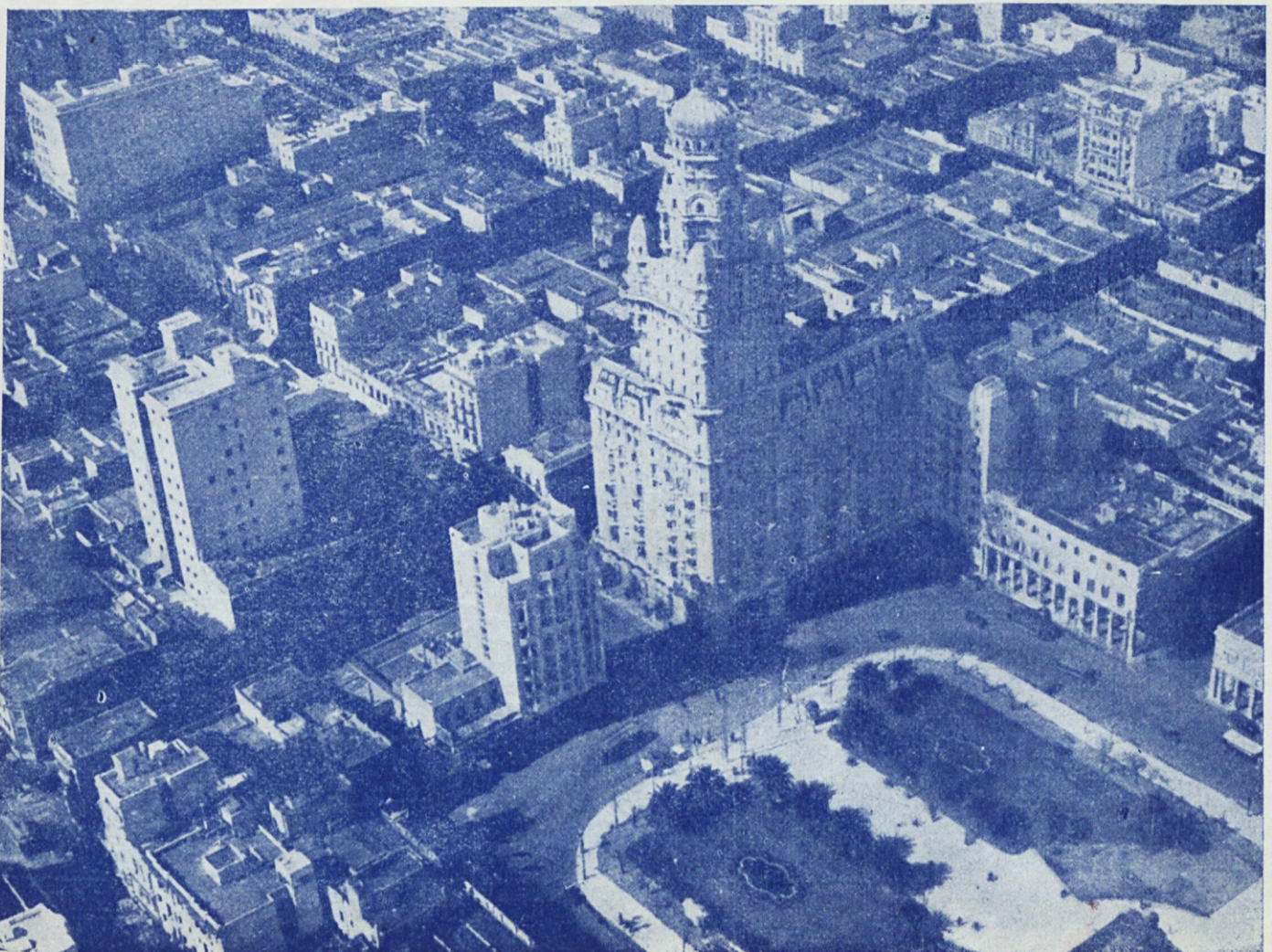
Ime ima po reki Uruguay, ki je mejna reka z Argentino.

Ker živi tamkaj precej naših ljudi, je prav, da se te dežele spomni tudi naša revija. V današnji številki

prinašamo obširnejše poročilo o naših ljudeh v Uruguaju.

Zemlja je zelo rodovitna, a se ima boriti z istimi težavami kot argentinske planjave. Vode ni dovolj ne deževne ne iz rek. Razen žita se prideluje tobak, sladkorni trs, kava, vino, sadje; je tudi mnogo gozdov.

Uruguay je republika in je razdeljena na 19 departamentov. Najvišji predstavnik republike je izvoljeni predsednik (na 4 leta).

DUHOVNO ŽIVLJENJE je mesečnik.

Uredništvo in uprava:

Pasaje Salala 60.

Urednik: Hladnik Janez.

Telefon 63-6832

Kliči od 11—13 ure in po 7 uri zvečer.

Ob sredah in petkih popoldne ni doma.

Letna naročnina za Argentino 2 \$.

CERKVENI VESTNIK

2. jun. na Paternalu maša za Jožeta Kastelic. Molitve na Paternalu.

9. jun. Maša na Avellanedi za Franciško Repič. Molitve na Paternalu.

16. jun. Maša na Paternalu za Antona Gregorič. Molitve na Avellanedi.

23 jun. Maša na Avellanedi. Molitve na Paternalu.

30. jun. Maša na Paternalu za Leopolda Kralj. Molitve na Paternalu.

Čast. Jože Kastelic je med ranjiki. Po mnenju tistih, ki poznajo Akonkaguo, ni nobenega dvoma več, da je obležal pod snegom. Prihodnje leto, ko bo Link spet dvignil novo ekspedicijo, bodo našli njegovo zmazano truplo. Letos ni bilo več možnosti v goro po usodnem 8. marcu, ker je zapadel že tako visok sneg.

V nedeljo 2. jun. se boste zbrali pač vsi rojaki, kateri morete priti, ko bo sveta maša zanj, ki se je toliko prizadeval, da bi mogel storiti kaj dobrega za Slovence v Argentini. Sveta maša bo na Paternalu v običajni kapeli, to je Av. del Campo 1653 (pri bolnici Tornú).

Na Avellanedi bomo praznovali ta mesec že četrto obletnico slovenske službe božje, ki se vrši v kapeli na Manuel Estevez 630.

9. junija se bo vršila velika cerkvena slovesnost.

16. junija bomo pa slavili popoldne. Najprej v kapeli, kjer bomo zapeli zahvalno pesem, potem bomo pa imeli v društvenem prostoru besedo za pouk in nekaj tudi za zabavo.

Obrazi iz prve veselice avežanedskega pevskega zbora ob novem letu 1937.

Krščeni so bili pri Sv. Jožefu: Stanko Franc Cerar in Diana Ivana Antonija Krmac.

Poročil se je Emil Bartolome Flor, sin znanega rojaka Bartolomeja Flor, ki ima železno trgovino v Villi Devoto. Z nevesto Marijo Delijo García je stopil pred oltar v cerkvi sv. Antona v Villi Devoto. Poročne obrede je opravil g. Hladnik.

Vincencija Kaplja vizitatorica sester Vincencijske družbe za Jugoslavijo v spremstvu sestre Celestine sta potovali skozi Buenos Aires na potu v Južni Čile, kjer deluje mnogo slovenskih usmiljenk. Obiskali sta tudi slovensko službo božjo na Avellanedi in na Paternalu in bili nad vse veseli slovenskega petja.

SLUŽBA BOŽJA NA PATERNALU je preveč slabo obiskana. Nekaj je tistih rojakov, kateri gredo neustrašeno ravno pot, katerim ni nič mar, če jih drugi zbadajo zaradi tega, ker gredo v cerkev. Škoda, da ni tistih kaj več! Zato pa se obračam s toplo prošnjo na vse naše dobre ljudi: potrudite se in pokažite svojo dobro voljo! Vsako prvo in tretjo nedeljo v mesecu je na Paternalu maša; popoldanska služba božja pa vsako nedeljo razen tretje, ko se vrši na Avellanedi.

V vojnih poročilih smo toliko brali o 5. četi (Quinta Columna). Kako malo je ljudi, ki so toliko razumni, da spregledajo vojno umetnost, katera je odločilna v duhovnem boju, katerega mora vsak kristjan boriti za svojo lastno dušo. Strah pred ljudmi (respeto humano) je pri veliki večini naših ljudi vzrok, da se ne upajo pokazati v cerkev in k molitvi. Pa kar nič ne pomislijo na to, da Bog neizprosno zahteva od vsakega človeka, da ga neustrašeno prizna in svojo vero tudi pred drugimi pokaže... Le kdo se bo pa tedaj pokazal in zagovarjal in opravičil tistega omahljivega kristjana, ki je bojazljivo dopustil, da je "peta četa" izvršila v njem izdajstvo... Hudobni duh ni zastoj na biral skozi tisočletja izkušnje, s katerimi sedaj zavaja novodobne ljudi v odpad od Boga... Kako bridko bodo razočarani, ko bodo spregledali svoje zavožene račune....

Dragi rojaki! Nisem prišel v Ameriko zato, da bi na Vaše stroške živel. Pač pa sem prišel, da bi vam bil v pomoč pri izpolnjevanju največje življenske naloge, kako rešiti svojo dušo! Zato pridite in pokažite, da razumete kaj je pravo življenje! Vsi rojaki, ki imate še kaj vere, smatrajte za svojo sveto dolžnost, da se vsaj enkrat na mesec pokažete pri slovenski službi božji, bodisi na Paternalu ali na Avellanedi, raj bo že to dopoldne ali pa popoldne.

Čeprav imate nekateri daleč, — doma smo hodili tudi dve uri peš... Tisti, kateri menite da je vseno, če greste kar v bližnjo cerkev, je prav če storite tako. Toda nikdar ne pozabite, da je lepo apostolsko deo, če pridete tudi k naši službi božji, ker s tem daste dober zgled in pobudo drugim!

Vsaj enkrat na mesec k slovenski službi božji, to naj bo pravilo vsake pešene slovenske hiše in rojaka.

VELIKONOČNO SV. OBHAJILO. Velikonočni čas se konča 29. junija. Še je čas za velikonočno spoved. Ne zanemarjajte svoje dolžnosti. Koliko je takih kristjanov, ki jih je s. am pokazati svojo vero tudi v tem. Izgovarjajo se (čeprav dobro vedo, da tak izgovor ne velja nič) da drugi tudi ne gredo... Res je, da je mnogo takih na pol kristjanov. Zato pa je življenje tako zelo zašlo iz tira! Saj drugače tudi biti ne more! Le kako naj bo v človekovem srcu še kaj pravega božjega duha, če so hudobcu vrata na stežaj odprta, da nedolžno srce pohujšuje in mu vero ubija, božjega kruha sv. obhajila pa ne prejemajo. Tako v duši ugasne božje življenje, kakor opeša svetilka, če ji zmanjka olja... Nikar ne čakajte, dragi rojaki, da ne bo prepozno. Božja miža Vas čaka, Gospod Jezus Vas kliče!

IZ UPRAVE

Ej vojska, ta nas tepe... Nisem doslej mnogo sitnarij radi denarja, ker sem z mojimi prejemki še nekam lahko kril primanjkljaj uprave Duhovnega življenja. Sedaj je položaj postal nekoliko drugačen.

KORISTNI NASLOVI

Poslanstvo kraljevine Jugoslavije za Argentino, Uruguay in Paraguay: Charcas 1705, Bs. Aires, U. T. 44—6270.

Konzulat kraljevine Jugoslavije v Rosario: San Lorenzo 937, Rosario de Santa Fé, U. T. 22—012.

Izseljenski korespondent za Uruguay: David Doktorič, Florida 1394, Montevideo, Uruguay.

Provincialat Slovenskih šolskih sester Rosario de Sta. Fé, calle Córdoba 1646, Telefon: 28—083.

Slovenska šola na Paternalu: Paz Soldan 4924, Buenos Aires. Telef. 59—6413.

Zavetišče Lipa: Villa Madero F.C.G.B.A.

Vojne posledice sežejo že tako daleč, da je primanjkljaj narastel že zelo občutno. Ni najhujše to, da se je papir podražil. Slabše je to, ker so padli oglasi. Obe banki, ki sta najizdatneje podprli z oglasi, sta reducirali svoje propagandne stroške...

Zato se obračam na naročnike in prijatelje Duhovnega življenja s trojno prošnjo:

1. Poravnajte čim prej naročnino in pridobite še kakega naročnika.

2. Pridobite kaj ogasov.

3. Prispevajte v tiskovni sklad.

Denarne pošiljke od zunaj lahko pošljete tudi v-znamkah.

Zelo lepo prosim, da pokažete vsi svojo dobrohotno sree in podprete delo, ki ga med nami vrši Duhovno življenje, ki je priznано kot najboljša izseljenska slovenska revija.

Janez Hladnik.

NOV SLOVENSKI DUHOVNIK V IZSELJENSTVU

Kolomn Kisičak doma iz Kobilja na Prekmurskem je pripotoval iz domovine. 2 tedna se je zamudil v Buenos Airesu, in je obiskal tudi prekmurske rojake na Avellanedi v nedeljo 12. maja, ko je imel sveto mašo v kapeli Cotelengo, kjer je slovenska služba božja.

Pripada redu "Božje Previdnosti" in je edini slovenski duhovnik v tej novi družbi, ki jo je ustanovil Don Orione.

Upali smo, da bo ostal tukaj in prevzel službo božjo na Avellanedi, toda njegovi redovni predstojniki so ga odločili za Montevideo. Tudi tamkaj je veliko naših rojakov, ki naj se obrnejo nanj.

Pater je še mlad, ljubeznjiv gospod. Komaj 7. aprila letos je pel novo sv. mašo v Kobiljem, kjer so imeli nadvse lep praznik. Novomašno pridigo je imel dekan Jerič. Dasi ravno je vsa slovesnost prišla na naglo, so jo ljudje le zvedeli in so prišle tolike množice ljudstva, da ni bilo v cerkvi prostora niti za polovico. Pri slovesnosti je posebno lepo sodeloval fantovski odsek.

Takoj po novi maši je novomašnik odpotoval čez Genovo in naravnost v Buenos Aires.

Želimo mu mnogo uspehov v apostolskem delu.

Uredništvo ga naproša, da bi kaj sodeloval tudi z dopisovanjem.

Irvaske usmiljenke Franciskanke s centralno hišo na otoku Blato ki imajo tu svojo glavno hišo v Tropezonu so dobile iz domovine obisk. Prišla je njihova ustanoviteljica in vrhovna predstojnica s štirimi sestrami. Njihove sestre vodijo vojno bolnico v Campo de Mayo in umobolnico v Melchor Romero in še nekatere druge hiše.

David Doktorič:

SLOVENCİ V URUGUAJU

Pred svetovno vojno je malo kateri Slovence zašel v Uruguay. Nekaj jih je pa le našlo pot tudi sem. Izvedel sem za sledeče naše predvojne izseljence: Iz Štandžea pri Gorici so že takrat prišli sem Anton Leban, Avguštin Zavادلal, Rok Plesničar in Franc Zavادلal. Žena bogatega Francisca Piria, po katerem se imenuje slavnoznano kopališče na uruguayski obali "Piriapolis", Marija (tu si je nadela ime Emilija) Franc je bila hči slovenskega železničarja. Radi njene zapuščine — umrla je leta 1935 ne dolgo po svojem možu — se je razvila velika pravda, ki še danes ni končana. Tu živi še njena z Nemcem Beckerjem poročena sestra Rina. Med naše najstarejše predvojne izseljence spada še Ivan Hotko iz naše lepe Štaperske.

Ko se je po svetovni vojni severna Amerika zaprla evropskim izseljencem in se je njihov naval obrnil proti južni Ameriki, so prišle tudi v Uruguay večje skupine Slovencev: prvi večji valovi v letih 1922 in 1923, največ pa leta 1927 do 1930. Na Primorskem so bila takrat končana vsa dela povojne obnovitve, izčrpani vsi umetni viri dohodkov za naše delavstvo in obrtnike, prišli so dnevi splošne evropske krize. Doma ni bilo več dovolj kruha, hajd' v svet za njim! V naslednjih letih je priseljevanje Slovencev čimdalje bolj pojemale.

Kaj smo našli v Uruguayu?

Uruguayska republika je najmanjša država južne Amerike; s samo 187.000 kv. km površine je 15krat manjša od argentinske, 45krat manjša od brazilske države in za eno četrtno manjša od naše Jugoslavije. Prebivalcev ima cela država 2.066.000, glavno mesto Montevideo samo pa 700.000. Razmeroma največji del priseljenцев se je nakopičil v glavnem mestu; v ostali državi je še nekaj večjih in manjših mest; razsežno podeželje je pa večinoma nenaseljeno in neobdelano, pusto in prazno.

Podnebje je sicer zmerno, a zelo spremenljivo. Srednja letna temperatura znaša 17° C. Od leta 1906. do danes se je samo trikrat pokazal sneg in še takrat je kaj kmalu izginil. Julij, najmrzlejši mesec, prikazuje od leta 1906 do 1921 srednjo temperaturo 11.07° C. Zgodi se pa pogostoma, da se po najvročejših poletnih dneh temperatura kar nakrat močno zniža in narobe niso redki vroči dnevi sredi globoke zime. Ta vremenska nestalnost je za nas Evropejce nekoliko neprijetna in pri mnogih trpi radi tega zdravje prav občutljivo. To podnebje zahteva čisto različen način prehrane nego smo mi navajeni. Ker pa naši ljudje živijo tu naprej po svojih starih navadah, se neredko pokažejo zelo neprijetne posledice v raznih organskih boleznih, posebno na jetrih in obistih. Redki so možje in še redkejša ženske med Jugoslovani, ki bi ostali popolnoma zdravi.

Južna Amerika je po jeziku in po večini priseljenцев latinska, in sicer je uradni jezik v vseh državah španski razen v brazilski zvezni republiki, kjer govore portugalsko. Naj nam tedaj naš ljubi dopisniki sem ne pošiljajo angleških pisem, niti ne angleško pisanih naslovov na ovitkih.

Uruguay živi od živinoreje, tujskega prometa in pristaniških dohodkov. Živinoreja je enostavna. Govedo, ovce in konji, tudi številne nojeve črede, se celo leto pasejo na prostem pod milim nebom po ogromnih pašnikih v notranjosti države. Glavni izvozni predmeti so meso, loj, kože in volna.

Kmetijstvo je še mlado in se drži le okolice mest

Pevci in godci Slovenskega krožka v Montevideu

in večjih naselij. Boriti se mora z mnogimi težavami. Vrhnje plasti prsti vsebuje v mnogih dozdevno humoznih krajih mnogo soli. Izvirki in struge sladke vode so deloma neizrabljene, deloma nezadostne za dolgo dobo poletne suše. Površina države je večji del "campo", to so neskončni pašniki z revno travo, po katerih najbolje uspevajo "cardos" (osati), ki so sorodni in zelo podobni tudi v velikosti našim vrtnim artičokam, in druge mesnatolistne rastline. Obširnejših gozdov ni in zato tudi ne potrebnih padavin. Celo poletje pripeka vroče solnce na golo, vso razpokano zemljo in ni kapljice dežja. Zato mora tudi najboljši kmet izgubiti veselje do dela.

Druga velika nadloga so kobilice,

ki leto za letom požro večino mladih sadežev. Izredé se v ogromnih neobdelanih in nenaseljenih pustih predelih Argentine in notranjosti Uruguaya. V velikanskih rojih se te požrešne škodljivke vzdigujejo iz pustinj in pokrivajo v temnih, gostih oblakih obdelana polja, njive, vrtove, vinograde, pomaranče in druge nasade. Pomikajo se polagoma naprej, zapuščajoč za seboj gnusen smrad in strašno opustošenje. Ne ostane za njimi niti listič niti zelena vejica, oglodajo prav vse do golega in do tal. Pošastno se sliši to skakanje, glodanje in šumeče vrvenje zejenega in ogabno smrdečega mrčesa. Ko zaide včasih omnibus v tak le roj, ki se deloma plazeč, deloma leteč premika čez cesto, ostanejo kilometre na dolgo za njim kolesnice na gosto zmečkanih kobilic. Včasih jih veter zanese v Montevideo in obleže po ulicah tako na gosto, da ljudje hodijo po njih. Samice prvih rojev napolnijo napadeno ozemlje z milijardi jajčec. Zakopljejo jih v zemljo v celih klasih. V nekaj tednih zleze zarod, ki ga je treba takoj požgati s posebnimi požgalnimi napravami na bencin, predno zrastejo in se razširijo. To seveda stane denarja in mnogo truda. Iz revščine ali lenobe opuščajo mnogi to prepotrebno obrambo; včasih pa tudi vsa najvztrajnejša borba ni zadostna in tedaj se mlade kobilice z grozotno naglicjo razširijo in požrejo vse, kar v dosegljivi okolici zeleni.

Od kar sem tu, to je od leta 1936., so letos kobilice prvič izostale.

Niž manjši škodljivci so mravlje, proti katerim morata kmet in vrtnar uporabljati vso svojo čuječnost.

Na borbo za obstanek v takih razmerah je le malo kateri evropski izseljenec pripravljen. Posebno med našimi so redki. Vztrajnosti in poguma bi še imeli, a s praznimi rokami, brez denarnih sredstev, vsak po kratki brezupni borbi podleže. Kdor hoče ven na deželo, mora prevzeti toliko več zemlje, kolikor dalje gre od mesta, da se mu trud izplača. Pri oddaljenosti 15 do

30 km prevzemajo zemljiški najemniki deset do petnajst hektarjev, od trideset do sedemdeset km okrog dvajset in več v obdelavo. Oddaljenosti in prometnim sredstvom primerno se mora urediti način obdelave, najbližje mesta je najbolj donosno vrtnarstvo, potem sadjarstvo in vinogradi, nato še poljedelstvo, v večji oddaljenosti se izplača samo še živinoreja s pašništvom.

Med našimi rojaki.

Tako sem našel okrog sedemdeset km od Montevidea blizu Piedras de Afilar ob cesti proti mestu Maldonado, vipavska rojaka Jožefa Furlana iz Vipaskega trga, ki je umrl 26. septembra lanskega leta, in Toneta Ferjančiča iz Lozice, ki sta si uredila živinorejo kot pristna "criollos" (krijožos), kakor imenujejo tu prve naseljence in tu rojene. Menda sta tudi gmotno prav dobro uspevala.

Za stanovanje služijo priproste bajtice iz ilovnatih sten, pokrite s slamo, ki jim pravijo "ranchos" (rančos). Tone Ferjančič si je za svojim rančom uredil lep vipavski vrtiček, česar tu navadno ne najdemo. Tam v bližini se je naselilo še nekaj primorskih rojakov, med njimi Janez Andloveč z Gradišča pri Vipavi, Franc dišča.

Bergoč iz Koč pri Slavini in Lojze Ferjančič z Gradišča. Neki dan me je v omnibusu precej daleč zunaj mesta nagovoril neznanec. Sumil je, da sem Slovenec in predstavil se mi je kot rojak Anton Božič iz Novega Gradu v Istri. Kupil si je nekaj zemlje v pokrajini Canelones, kakih 40 km zapadno od Montevidea, in upa, da si bo opomogel s kmetijstvom.

Po cesti v Maldonado je 32 km do salezijanske kmetijske šole pri Villa García. Od njih je prevzel nekaj vinogradov in njiv naš kobarški rojak Anton Volarič z Mlinskega pri Kobaridu.

Pri mestu Santa Rosa, 52 km od glavnega mesta, ima kmetijo Miha Budin iz Mirna pri Gorici.

Tu sem šele izvedel, da imamo Slovenci tudi nekaj naselbin v Slavoniji. Imam namreč tu slavonskega Slovenca, to je Anton Skender iz vasi Španovec pri Pakracu. Vzel je v najem kmetijo pri vasi Cuchilla Grande pri mestu Las Piedras.

V okolici letovišča Carrasco blizu Montevidea je naseljenih več naših družin, ki živijo večinoma od vrtnarstva, tako Mirko Zavادل iz Štandreža pri Gorici, Viktor Radinja iz Pevme, Anton Vižintin iz Mirna, Štefan Lukežič z Vogerskega in Notranjec Rudolf Petelin.

V 216 kilometrov oddaljenem mestu Rocha ima lastno delavnico mehanik Josip Trušnjavec iz Dolenje Tribuše. Predno se pripelješ iz Montevidea 16 kilometrov oddaljeno mesto La Paz, zagledaš blizu ceste lepo veliko stavbo z napisom "Malteria Nacional", to je sladna tovarna, v kateri je podravnatelj naš štajerski rojak Ivan Vebler brat jugoslovanskega senatorja.

Verske razmere.

V Uruguayu je bila do leta 1919. katoliška vera po ustavi priznana kot državna vera, takrat se je pa izvedla ločitev države od cerkve in 5. člen sedanje ustave določa: "V Uruguayu so vse veroizpovedi svobodne, država ne podpira nobene (el Estado no sostiene religion alguna)."

Obisk šole ni obvezen, dovoljene so verske in zasebne šole sploh. V javnih državnih šolah je vsak verski pouk prepovedan. Učne knjige so po veliki večini v brezverskem, liberalnem in tudi materialističnem duhu pisane. Mnogi izobraženci nimajo pojma o katoliškem nauku, čeprav so večidel še katoliško krščeni. Velik odstotek otrok in tudi odraslih je danes že brez krsta.

Pred državo velja samo civilna poroka. Radi civil-

nih posledic zahteva cerkvena oblast, da se morajo katoličani poprej civilno poročiti, potem še le cerkveno. Zopet velik odstotek novoporočencev pa ne pride v cerkev. Civilna poroka se izvrši z veliko lahkoto. Ženin in nevesta se predstavita sodniku, pripeljeta dve priči: po dokumentih navadno nihče ne vpraša. Priči izjavita sodniku, da poznata ženina in nevesto. Napravi se o tem zapisnik in čez štirinajst dni sta pred civilnim zakonom mož in žena. Pri zanesljivosti prič, ki se jih tu zelo lahko najde za majhen denar, je jasno, da ni malo slučajev bigamije. Znani so mi neredki izseljenci, ki imajo v Evropi zakonito ženo in otroke z njo; tu so se na tak lahek način civilno poročili in vsaj navidezno pred tukajšnjo javnostjo pozakonili svojo bigamsko zvezo. Med Slovenci, hvala Bogu, nimam takih nerodnosti. Si-cer pa urugvayski zakoni določajo kazen strogega zapor od enega do petih let za zločin bigamije. Navadno ni nikogar, ki bi nastopil kot tožilec in bigami se veselijo nekaznovani svoje svobode in še celo nezaslužene časti poštenih ljudi, vsaj pred tukajšnjo javnostjo. Razporoka je tudi zakonito mogoča in razmeroma lahko dosegljiva, posebno za ženske. Razporočeni se seveda lahko zopet poročijo.

Prebivalstvo,

konglomerat vseh najrazličnejših narodnosti s celega sveta, pretežno večino tvori latinska kri, najprej španski in za njimi italijanski naseljenec, živi takim liberalnim zakonom primerno življenje. Človek ima skoro vtis, da je cerkev tu brez moči, da bi mogla ustaviti strahovito propadanje krščanske kulture in morale. Vendar vidim zraven strašne izkvarjenosti tudi ginljive zglede krščanskih kreposti in vrlin. Žal naši izseljenci večinoma ne prihajajo v stik s krščanskim delom prebivalstva nego se potope v tisti brezbarvni množici, ki v borbi za goli obstanek otopi za vsak višji polet.

Mesto Montevideo se je zelo naglo povečalo. Od svoje ustanovitve v letu 1726 do leta 1926, torej v dveh stoletjih, je narastlo na 560.000 prebivalcev in od takrat do danes, v 14 letih, je pridobilo še za 140.000, tako da ima danes vsega skupaj po uradnih podatkih okrog sedemstotisoč prebivalcev.

Kaj čudno, če ima veliko mesto Montevideo svoj posebni upliv tudi na našega slovenskega izseljenca, ki je prišel iz naših pravno in versko visoko stoječih razmer, iz krajev, kjer poznamo tako velika mesta le po sluhu in kjer je že meščanska miselnost mnogo manjšega Trsta vzbudila močno reakcijo versko in pravno precej dobro organiziranega podeželskega zaledja.

Slovenci, ki so prišli v Uruguay,

so bili po veliki večini rokodelci, mnogi so se tu oprijeli rokodelstva. Ostali so skoro vsi v glavnem mestu, kjer so našli razmeroma dober zaslužek, ker večji obrtniki so bili v naglo naraščajočem mestu dobrodošli.

Posebno med številnimi primorskimi Slovenci je bilo mnogo takih, ki so stali že doma pod vplivom povojne močne socialistične in komunistične propagande. Vsi so bili pa prav gotovo iz razumljivih razlogov odločni antifašisti. Od protiverske propagande tudi tu spetno in demagoško zlorabljeno antifašistično razpoloženje priprostih ljudskih množic je tudi naše Slovence pritegnilo v nerazpoloženje proti sv. Stolicy, to je proti sv. Očetu papežu in proti sv. katoliški cerkvi sploh.

To je eden izmed najmočnejših činiteljev, ki je zraven drugih navadnih povzročil močno oslavljenje vere med tu naseljenimi Slovenci. Redki so rojaki, ki hodijo ob nedeljah in praznikih k sv. maši, redki ki za veliko noč prejmejo sv. zakramente. Eno moram pa poudariti, da je zakonsko in družinsko življenje med

Slovenci z zelo redkimi izjemami še vedno lepo in dostojno.

Težko je določiti število naseljenih Slovencev. Take uradne statistike ni, starejši so prišli sem kot "austriacos", mnogi veljajo uradno za Italijane, ker pač imajo italijanske potne liste. Tudi so tako raztreseni, da se med seboj le malo poznajo. Društva tudi niso ničesar storila, vsaj v preteklosti ne, da bi vse Slovence poiskala in jih bolj med seboj povezala.

Menda nas ne bo mnogo več od šeststo vseh skupaj. Nekateri pa trdijo, da je samo Prekmurcev čez tisoč. Petdeset odstotkov vseh Slovencev bo pač iz krajev, ki so sedaj pod Italijo, štirideset odstotkov iz Prekmurja, deset odstotkov pa iz ostalih naših pokrajin.

Iz Prekmurja je prišlo sem mnogo žena in deklet, ki so našle razmeroma dobre službe kot kuharice in sobarice. Primorci so večinoma z družinami tu.

Na splošno so si znali Slovenci še dobro pomagati. Prinesli so že s seboj prav dobro ljudskošolsko, nekateri tudi višjo izobrazbo, posebno pa so v svojih strokah večinoma dobro podkovani. Brezposelni so med Slovenci redkost.

S čim se bavijo?

Imamo gostilničarjev, krojačev, čevljarjev, kovačev, mehanikov, elektromehanikov, pleskarjev, zidarjev, mizarjev, kleparjev, pekov, šoferjev, vrtnarjev in fotografov. Pavle Figel iz Šempetra pri Gorici ima znano pleskarsko podjetje, Pavle Mislej z Vipavskega delavnico avtobusnih karoserij, Janez Ogrizek iz Rakitne srednje veliko kovaško podjetje, Izidor Batistič iz Mirna pri Ogrici je večji zidarski podjetnik, Marija Mozetič iz Renče je družabnica in voditeljica ene največjih restavracij v središču mesta.

Tudi tu so Slovenci, kakor povsod, družabni. Trudijo se, da bi vzdrževali svoja društva, kakor so jih imeli v stari domovini. Le Prekmurci hodijo svoja pota. Oni ima jo tu "Prvo Prekmursko Slovensko društvo", ki je bilo ustanovljeno leta 1935 in je priredilo neka veselic.

Okrog Primorcev se zbirajo vsi drugi Slovenci in tem gre na društvenem polju vsekakor prvenstvo.

Že leta 1929. so si ustanovili društvo "Triglav", ki je pa le malo časa živel. Prišlo je namreč že pri prvi veselici do spora, baje med levičarji in desničarji, radi slovenske zastave. Prva skupina je nato ustanovila društvo "Ivan Cankar", ki je priredilo štiri veselice in je leta 1937 zadremalo. Druga skupina se je združila v pevsko društvo "Slavček", ki je priredilo dve veselici in je že po enem letu z delovanjem prenehalo. Leta 1937 se je zopet napravil poskus, da bi se vsi Slovenci priegnili v eno skupno društvo. Odbor društva "Ivan Cankar" je sklical s tem namenom občni zbor, ki naj bi po potrebi tudi pravila tako preuredil, da bi vsak mogel pristopiti. To se je tudi zgodilo in uspeh tega zborovanja je bla ustanovitev društva "Slovenski krožek", ki od tedaj še dobro breca do danes. Predsednik je Pavle Figel, ki se osebno mnogo trudi, da drži ljudi skupaj. Podpirajo ga v tem prizadevanju Jože Cotič, Baldomir Cvetrežnik in njegova žena Mara, njen brat Kazimir Makarovič vodi pa pevski in tamburaški zbor. Društvo skuša v prvi vrsti gojiti družabnost s prirejanjem mesečnih čajank, po tri do štiri veselice na leto z igrani, petjem, godbo in plesom, piknikov na prostem in v zadnjem času so imeli tudi nekaj predavanj. Imajo v najemu pritlično hišo, v kateri imajo svoje društvene prostore, medtem ko so oddali odvišne sobe v podnajem strankam, tako da društvo prihrani nekoliko na najemnini. Društveni sedež je blizu državne skupščine (Palacio Legislativo) v ulici Minas števil. 2166. "Slovenski krožek" ne pozna razlike med Slovenci, čeprav je večina članov iz Primorja, ker je teh pač največ u Uruguayu, a tudi Kranjci, Štajerci in Prekmurci se udeležujejo radi njegovih prireditev in se na njih prav dobro počutijo. V zadnjem času so začeli prihajati tudi Hrvatje na slovenske veselice.

Slovenske šolske sestre

so prišle v Uruguay leta 1936. Tukajšnji državni svet za varstvo mladoletnih (Consejo del Niño) je takrat

Plaza Independencia s spomenikom generala

Gervasio Artigasa, osvoboditelja Urugaja.

PUNTA DEL ESTE, znamenito letovišče, ki je bilo priča značajni bitki - nemške križarke "Graf Spee" z angleškimi.

nameraval odpreti na "estanciji", bivši poletni rezidenčni predsednika republike Santosa, zavod za dekleta in je iskal primerne osebe. Estancija obsega obširno pritlično poslopje, razne gospodarske stavbe in okrog 120 hektarjev zemlje. Dekleta naj bi bila zaposlena ne samo z običajnimi gospodinjstvenimi posli, ampak bi se urila tudi v vrtnarstvu, poljedelstvu in živinoreji. Za ta, za uruguayske razmere popolnoma novi poizkus, so povabili iz Argentine naše šolske sestre, ki so po kratkem oklevanju sprejele to nelahko nalogo. Od tedaj torej vodijo ta dekliški zavod, ki se uradno imenuje "Hogar Agrario Femenino" in je od mesta Montevideo oddaljen 46 kilometrov blizu reke Santa Lucía v departamentu Canelones.

Sestre navajajo s svojim zgledom zapuščena in deloma tudi zgubljena dekleta, sirote brez starišev, ali ki so oblastveno odvzete nemarnim starišem, k pozitivnemu krščanskemu življenju z molitvijo in delom. V kratkih letih obstoja je zavod kljub mnogim začetnim težavam pokazal prav lepe uspehe. Z zadoščenjem jih priznava državni svet "Consejo del Niño", in se pritožuje samo nad tem, da ne more dobiti več naših sester. V začetku so bile namreč samo štiri. Sedaj jih je že osem, med temi tri Slovenke, tri Hrvatice in dve Paragvajki. Deklet je nekaj nad 50. Več jih ne morejo sprejeti, ker je poslopje premajhno.

Ko so prišle sestre sem je bilo vse popolnoma zapuščeno. V kratkem času se je poznalo delo marljivih rok. Obnovile so estancijo s pomočjo deklet, ki jih je bilo težko pripraviti do dela, katerega niso bile vajene. Cvetlični in zelenjadni vrtovi ob poslopju so zaživelih sveže življenje. Za težja dela so postavljeni trije hlapi pod vodstvom "capataza" domačina. Danes imajo že lepo obdelane velikanske njive, nov vinograd in sadovnjak ter nasad mladih evkaliptov.

Tako si je slovenska ustanova mariborskih šolskih sester postavila spomenik tudi tu v Urugvayu, sebi in svojemu narodu. Ko bi bili Hrvati in Slovenci v naši koloniji tako složni pri reševanju skupnih vprašanj, kakor v tem zavodu slovenske in hrvaške sestre požrtvovalno delujejo složno in v vsej ljubezni v korist teh zapuščenih uruguayskih deklet, spadala bi naša kolonija med najnaprednejše na svetu.

Ko je bil ta članek že končan in odposlan našemu gospodu uredniku, odkril sem še enega Slovenca, ki kmetuje zunaj glavnega mesta, to je Janez Pavšič iz Grgarja pri Gorici, ima pa v najemu za polovico pridelka zemljo blizu mesta Cerrillos v departamentu Canelones. Vedel je, da se vozim dnevno v oClorado. Sicer me osebno ni poznal, a ko me je nekega dne videl vstopiti v omnibus, je prisedel k meni in me nagovoril, pa je bilo novo znanje narejeno. Tako se tu v tmini najdemo.

"Slovenski krožek" je v tem času dal pobudo za

zelo razveseljivo dejanje. Dne 5. maja je sklical sestanek z dnevnim redom: Poročilo in razpravljanje o slovenski šoli, oziroma jezikovnem tečaju. 2. Ustanovitev mladinskega odseka in pouk glazbe novim naraščajnikom.

Sestanek se je vršil ob obilni udeležbi in nad vse živahnem razporejenju. Prvi je k dnevnemu redu spregovoril odbornik Jože Cotič, ki je zelo lepo in točno raztolmačil namen sestanka. Za njim je prevzel besedo odbor, da ne bi zopet ostalo vse pri lepih besedah, in naj pisec, ki je prosil avzoče, naj takoj imenujejo izvršilni se naročil temu odboru, da mora takoj udeležiti želje, izražene na tem sestanku.

Izvoljen je bil tedaj takoj sledeči začasni šolski odbor: Predsednik: Hinko Vrabl, tajnica: Beti Dekleva, gospodar in blagajnik: Francé Makovec, odborniki: Cvetrežnik Mara, Sedevčič Viktorija, Mučič Leopold, Prelogar Jože, Bižajl Peter.

Odbor se je tudi takoj oltil svoje naloge in že razposlal vsem Slovincem in prijateljem v Urugvayu vabilo na sestanek, ki se vrši v nedeljo dne 19. maja, da se vpišejo otroci oziroma udeleženci tečaja. V vabilu javlja odbor svoje sklepe, da se začasno vpelje tedenški tečaj, ki ga bo vodil pisec teh vrst. Pouk se začne že v soboto 25. maja. Predmeti bodo naš jezik, zgodovina našega naroda in zemljepis naše domovine.

Prvi Evropejci so stopili na uruguayska tla leta 1516 pod vodstvom Juana Diaza de Solis. Kolonizacija se je začela šele v 17. stoletju. 1724 leta je Bruno de Zapala ustanovil Montevideo. Dežela je bila sprva pristojna pod Limo, pozneje pod Buenos Aires. Potem se je začela borba za to deželo. 1807 so poskusili srečo Angleži, pozneje 1917. so osvojili Montevideo Portugalci. Leta 1825 so sprožili osvobodilno gibanje "Los Trentina y tres". S pomočjo argentinske vojske so z bitko pri Ituzaingó (1827) porazili Portugalce in je dežela dosegla samostojnost. Pozneje se je predsednik republike preveč zvezal z znanim argentinskim samosilnikom Rozas, kar je povzročilo vojno med tema do tlej vedno dobrima sosedoma. 8 let so gospodarili v Urugvaju Argentinci. Dežela je bila do kraja uničena radi teh vojsk in radi notranjih bojov med "belimi in rdečimi". Pred sto leti je bila dežela v zelo velikih gospodarskih stiskah. Šele po 1886 se je dežela spet umirila in je od tedaj dalje živela v lepem miru in dosegla blagostanje, katerega so sedaj deležni tudi mnogi naši rojaki.

Zastopnik Jugoslavije v Urugvayu je izseljenski duhovnik David Doktorič, ki ima svojo pisarno v Floridi 1394. — Vrhovni predstavnik Jugoslavije za Urugvay pa je minister dr. Izidor Cankar v Buenos Airesu.

PO ARGENTINI SEM TER TJA

ČEZ RIO COLORADO...

Ko sem zamišljeno giedal v temno pokrajino, skozi katero so brzeli žarki luči iz razsvetljenega vlaka in urejeval spomine ter ugibal nadaljni načrt, me je zdrnil iz moje zatopljenosti moj sopotnik. Tudi to pot sem si vzel spalni voz. Bolje je, tako sem presodil, da se naspim na vlaku, ko imam čas, kot da zaspim za mizo tam pri rojakih v Villa Regina, kot se mi je lani primerilo, ko sem bil v Mendoza, da me je spanec nazadnje zmagal... Moj potni tovariš je bil dotlej v jedilnem vozu.

Kmalu sva si bila poznana. Še več. Ko sva si bila na jasnem, da sva oba namenjena v Alto Valle, tako se namreč imenuje tisti del Ria Negra, ki leži med Villa Regina in Neuquenom, se mi je predstavil kot oblastni uradnik pri odpošiljanju sadja in mi je povedal, da je bil že večkrat v Cinco Saltosu, kjer je pravzaprav najboljši sadovnjak.

Najprej sem se pozanimal za tisto, česar dotlej od nikogar nisem mogel zvedeti. On šele mi je povedal, da imajo v Cinco Saltosu tudi kapelo, dosti veliko za tiste, ki k maši pridejo in ko sem mu povedal, da sem tja namenjen mi je tudi obljubil, da bo obvestil takoj tiste, ki imajo kapelo na skrbi. Jaz sem bil namenjen tja šele čez 2 dni.

Pozanimal se je, koga da tam poznam.

Nisem se zanesel, da bi mogel o naših ljudeh kaj vedeti. Zato je pa bilo moje začudenje toliko večje, ko sem mu imenoval Antona Sinigoja, pa mi je on takoj vedel povedati: da ima jako lepo hišo in prvovrsten sadovnjak, da so trije bratje... Prav tako je vedel za Bruggerjeve... "Kako jih ne bi poznal, če sem bil pa že več let zaporedoma v Cinco Saltosu. Letos pa še ne vem, če me ne pošljejo kam drugam. Če pa pridete kaj v Cinco Saltos, le vprašajte v hotelu, tam me dobite in v vsakem slučaju pa na svidenje v nedeljo pri maši, če jo boste res imeli, saj veste, jaz sem tudi veren kristjan in navadno grem vsako nedeljo k maši, tako mi je pojasnjeval sopotnik. Prav veseli me, da najdem takega sopotnika, da se lahko kaj pametnega pomeniva. Človek naleti povsod na tiste vsevedne, ki še do tega niso prišli, da ne vedo vsega..."

Zanimalo me je, poslušati strokovnjaka o sadnih stvareh. Nekoč sem o sadjarstvu vedel marsikaj. Saj sem celo neko razpravo napisal — kot študent seveda — ker študentje navadno več vedo kot njihovi profesorji... o sadjarstvu. Danes se več ne spominjam, kak naslov je tista moja umetnost nosila, in tudi ne vem, če "še stoji na višini modernega sadjarstva"... Eno je gotova resnica, rad sem hrustal medne tepke, okusne vrčke, sladke pomarančevke in rdeče figovke, in ko sem za božične praznike hitel domov na počitnice, me je bolj kot vse drugo zanimalo, če bo še kaka zlata parmena, tofelček ali kosmač, ali "rdeči" ali ceganček...

Saj celo za božično drevesce ni bilo lepšega obeska, kot smehljajoče jabolko... da so se kar sline cedile, in veliko nočni butari ni bilo nič lepšega kot spet rdečelično jabolko. Pomaranč je bilo povsod; toda jabolka, tista lepa, rdeča so pa imeli samo tam kjer so bili najnaprednejši sadjarji... in naš oče so po pravici nosili naslov prvega sadjarja v kraju.

Kako bi človek ne bil poln navdušenja za lep sadni vrt!

Tedaj v aprilu, ko so se belile cvetoče črešnje med golim drevjem in potem, ko je dehtelo kot sama nemška dišava čez vso dolino, polno belega cvetja hruševga in nrožnatih jablanovih cvetov...

Vsi tisti spomini so oživeli pred menoj, ko mi je razlagal moj sopotnik o lepoti sadnih vrtov dežele, katero naju je nesel drdrajoči vlak, ki se je tako zasanzal v podobo sadnega vrta ob Rio Negro, da je "pozabil" na tisto pesmico o račicah... in mi je začel peti drugo pesem:

Stoje na holmu hiše tri, pod holmom potok čist šumi, in ribice tam plavajo, po vodi se zigravajo.

Orehov jablan, hrušk, sliv, ob poti je do samih njiv...

Da, tako je menil sopotnik. Lepa je ta dežela in tudi bodočnost ima. So nekateri, ki so si v par desetletjih napravili že lepo imetje. Seveda je tukaj vse tudi nekoliko tvegano, zakaj, kar nenadno se pojavi kakega sadu v toliki množini, da zgubi vso ceno. Hruške viljamovke, ki so bile pred nekaj leti največja dragocenost te dežele, so postale danes kaj brezpomembne, ker se jih pridela toliko, da je njihova vrednost padla na petino in še manj tistega, kar so se plačale pred leti.

Prav zato, da se v nadalje ognejo kakim podobnim neprilikam, se oblast sedaj močno zanima za nadaljni razvoj sadjarstva in prav posebno tudi za trgovino. Prav zato grem doli, da bom nadzoroval vdevanje sadja, da moremo garantirati za pravo trgovsko blago. V vsakem kraju je tako poskrbljeno za nadzorstvo.

Nadalje mi je pripovedoval, da so letos prišla zelo mnoga naročila iz severne Amerike, Angleške in Švedske, kamor se bo prodalo največ sadja iz Ria Negra, ki po pravici slavi kot najboljši argentinski sadovnjak in ki se lahko meri tudi s Kalifornijo.

Seveda je najin pogovor nanesel še na druge stvari. Tako tudi na razne svetovne težave.

Ej, vojska... Kako pa naj bo drugače... Če so pa današnji ljudje postali tako zaslepljeni, da ne vidijo nič drugega, kot tisto, kar jih v oči bode. Vojska v Evropi... in tukaj, prosim vas! Če pa doživljam in bom morda tudi te dni doživel, da bo prišel sosed tožiti na skrivaj svojega sosedu, da naj natanko pogledam, ker ima slabo sadje... Če so pa ljudje tako zelo pozabili, da smo na svetu zato, da drug drugemu dobro delamo in ne zato, da skuša vsak, kako bi čez drugega prarastel... Ta prokleta nevoščljivost in sebičnost... kot da nismo vsi ljudje med seboj bratje, ki naj bi kot ena družina lepo v božjem miru živeli tukaj na zemlji, v zavesti, da je nad nami vsemi naš nebeški oče, ki nas bo nekoč postavil v vse lepši vrt, kot so pa sadovnjaki v Alto Valle... Nekateri ljudje mislijo, da so prišli naprej, ker so vero zavrgli in ne gredo več v cerkev... to je prav tako, kot če bi avto gonil samo z nafto, pa bi mu ne dal tudi olja... Zato tako škriplje danes življenje, zato je toliko sovraštva, toliko nezadovoljnosti, toliko nevoščljivosti...

Prav razumne misli je razvijal možak. Le žal, da so premnogi preveč otopeli, da bi take misli sploh kaj razumeli in nanje kaj dali... Tistih namreč, ki se bedasto smeje in še bolj bedasto kako besedo pritakne, kadar mu hoče kdo kaj pametnega povedati. Takih bratcev se povsod kaj dobi. Toda kaj jim hočeš? Če je bil toliko brihten, da je znal v Ameriko priti, potem že nekaj ve... kaj ne da res?

Med takim razmišljanjem smo drdrali dalje. Provincija Bs. Aires je ostala že zadaj. Bili smo v Pampi.

Pampa je dežela, velika za pol Jugoslavije, ki ima pa le 175.000 prebivalcev. Je to suha peščena dežela, v kateri so ponekod dani pogoji za setev pšenice, nekaj dežele je uporabna za pašnike, sem pa tja je kak lep vrt, toda večina dežele je pa žalostna puščava, po kate-

ri divjajo viharji, ki nosijo težke oblake sipe; posebnost te dežele so potujoči skladi sipe médanos).

Skozi tisti del dežele, ki leži ob dolnjem teku Rio Colorado (rdeča reka) me je nesel oni večer vlak v daljki kakih 80 km.

Smo že na Rio Colorado, tako mi je pojasnil sopotnik, ko je zgrmel vlak čez dolg most. Onstran reke je pa dežela Rio Negro. Za nama je že Pampa in Prov. Buenos Aires.

Toda tudi dan jebil že za nama, zato sva si rekla lahko noč in se izročila božjemu varstvu in pa vlaku. Menda se nadalje vlak ni nič kaj ustavljal ali pa tega nisem čutil, zakaj kmalu je prišel sobar in me zdramil. Kmalu pride Villa Regina, tako mi je rekel.

Kar neverno sem ga pogledal. Ob 5 uri se vendar mora že kaj daniti... toda niti najmanjšega sledu nikjer o mladem dnevu. Toda tudi moja ura je držala s sobarjem... Torej bo že res. Pet proč.

Komaj sem bil gotov, to se pravi, če bi talar ne imel toliko knofov. Nisem še vtegnil vseh zapeti, pa smo že ustavljali in stali in ni mi kazalo drugače, kot stopiti ven.

Bil sem v Villi Regini. Temne postave potnikov so begale sem in tja, mene so pa pozdravljale svetle zvezde.

Morda se pa le še kdo od kod pokaže, tako sem presodil, ko sem srečno zapel zadnji gumb.

PRI KAPELICI NA BRDU

Daleč gori nekje so svetile blede postajne luči in so begale križem temne sence. Moj voz je bil zadnji. Ne kaže torej drugače, kot kreniti tja gori, kjer bom že pozvedel kam naj grem.

Tisti hip je že stal pri meni mož.

Mi dovolite, da Vam ponesem kovček, me je nagovoril in že sem opazil poleg tudi dolgo postavo v duhovski suknji.

To bo pa menda župnik, sem pomislil. Je že moral Božič, ki je za moj prihod vedel, sporočiti to župniku.

Pozdravili smo se in duhovnik se mi je predstavil kot župnikov namestnik, ker župnik je prav tiste dni odpotoval na duhovne vaje in ga nadomešča on, ki je sicer salezijanski profesor v zavodu v Bahiji Blanki. Vse župnije v Rio Negro vodijo namreč salezijanci.

Prav tisti hip je pritekel mož, krepke postave in me pozdravil kar lepo po naše: "Dobro jutro".

Najbrže gospod Božič, kajne?

Da, gospod Janez. Malo zaspal sem in skoro bi zamudil, se je mož opravičil in prevzel kovček.

Dremala je še vas v jutranjem mraku. Le polagoma se je budil novi dan. V župnišču smo pustili moje stvari, nakar sem krenil z Božičem mimo njegovega do-

ma, kjer je telefonična centrala.

Zares g. Božič, kako pa ste prišli do takega opravka. Telefonist v Villi Regini!

Kaj vem kako? Pred 12 leti sem prišel tukaj sem. Tukaj še ni bilo tedaj ničesar. Delali pa so veliko propagando, ker so pač hoteli spraviti v dober denar zemljišče, ki leži v območju kanalizacije iz reke Neuquen. Nič prida mi ni tedaj tukaj kazalo, zato sem se namenil spet nazaj v Bahijo Blanco, a tam jebilo še slabše in sem se spet vrnil. Tako sem spoznal: bolj če človek išče, več časa zapravi in manj doseže; zato sem se kar resno oprijel tukaj in so rastle nove in nove hiše v vasi in gradile so se čakre na okrog. Danes je Villa Regina postal pomemben kraj in moje delo tukaj je skrb za telefonsko omrežje. Hvala Bogu, danes se ne morem pritožiti.

Med tem se je dan že nekoliko odprl in pokazali so se motni obrisi brda, ki strmo leži nad Villo Regino. Na vrhu brda pa se odraža kapelica s križem.

Ali ne bi napravila mal jutranji sprehod tja gori. Dolgo že nisem šel v breg in tudi videla bova kaj od zgoraj doli, tako sem predložil mojo misel. Kar hitro sva krenila čez železniški tir in hitela gori v breg. Saj ni taka pot nič posebnega. Doma smo imeli taka pota vsak dan. Vodila so na njive, na košenice, v vinograde v cerkev in šolo... Da. To je bilo doma. Tukaj so pa naša pota le tlakana in ravna, in še po tistih... prosim vas, kdo pa hodi. Saj se samo vozimo...

Zato je bilo zame nekaj zares prijetnega in zaželjenega. Vsaj eno uro bi hotel plezati v goro, pa že je bilo pota kvišku konec in stal sem poleg male kapelice ali bolje zraven znamenja, ki so ga postavili na najvišji točki onega brda. V njej kraljuje Mala Terezija.

Med tem se je zdanilo. Čudno, čudno. Šest že proč in šele sedaj se je napravil dan. No, pa ni treba hoditi zato v dunajske šole, da človek razume, zakaj je tako. Saj sem se vendar celo noč vozil naravnost na zapad in kakor je bila prejšnji večer noč bolj kasna, tako in še nekoliko bolj se je zadržal danes dan. Zemljepisna razlika med Buenos Airesom in Villa Regina je tolika, sonce vzhaja že polne pol ure kasneje kot v Buenos Airesu.

Pa kaj bi si človek trl glavo s temi učenimi stvarmi. Najbolj zanesljiva ura so petelini, ki vedno pravi čas oznanijo dan, ne da bi študirali kod se sonce potika... In ti petelini so peli svojo jutranjo pesem prav tedaj, ko je vlak privozil v Villo Regino. Na uro menda ne poznajo več kot mali Božičev Ladko, toda na sonce se pa razumejo bolje kot učeni dohtarji. Tako pamet jim je dal njihov Stvarnik, kateremu pojo hvalnice ko se sonce pripravlja, da pokuka izza gore.

Tamle, pogledjte! mi je Božič pokazal proti jugu.

Na podnožju se je vlekla železna cesta. Onstran kopic hiš ob širokih ulicah. Pravkar je brzel avto iz vasi in dvigal velik oblak prahu; tamkaj nekje dalje je brzel konj z dvokolesnim "surkijem" in tudi njega je spremljala prašna sled.

Tja doli proti jugu se razprostira zeleno polje med dolgimi vrstami topolov.

Tamkaj so čakre. Na vsak km razdalje približno je med poljem puščen prostor za široko cesto, tamkaj so zasajeni topoli, kateri delijo vso poljano v ograjena polja, med katerimi so pota. Pogledjte: kakih 7 takihle vrst proti jugu in kake tri proti zapadu, pa pridete do Fabčićev, kamor bova danes stopila. Govoril sem z župnikom, ki nama bo dal svojo čato. (Čata je auto, ki ima spredaj malo kabino, zadaj pa prostor za tovor), da se bova tja peljala.

Da, tamkaj, le štejte! Saj vidite vrste topolov, ki

Iani smo praznovali 400 letnico Svete Gore. Slika nam kaže prizor ko se je Marija po končani vojni vračala na goro.

tekó takole na pošev. Tam, kakih 10 km od vasi so Fabčiči, malo dalje tam Humar.

Že vidim. Tamkaj je pa že tudi konec obdelanega sveta, ker vidim, da je spet drugó brdo.

Tam pod brdom teče reka Rio Negro. Ves tale svet, ki ga vidite tu pod nama je nekoliko nagnjen doli proti reki. Prav tukajle na podnožju vidite "slani potok", ki teče doli v Rio Negro.

Ko sem opazoval to razkošno deželo, katera je bila na vzhodno stran kaj kratko odmerjena, na zapad pa je segala daleč tja nekam, vsa v drevju, sem opazil, da se vlečeta vzporedno dve brdi. Tisto brdo, na katerem sem stal jaz se vleče kakor dolga veriga vse dalje na zapad in teče od vzhoda, kakih 15 km na jugu se vzporedno vleče tudi podobna griva, sicer malo nižja na videz, a prav tako nepretrgana.

Tole je torej "Gornja dolina", "Alto Valle" de Rio Negro, sem razumel, ko mi je pojasnil Božič, da tisti dve brdi tečeta vse do Gral. Roca in še naprej do Neuquena.

Tedaj sem razumel vrednost tiste zemlje. Po tej ozki dolini teče velika voda. Toda njena struga je na najnižji črti. Ker so klimatične razmere take, da v tistih krajih ni nobenega deževja, je bil ves tisti svet neporaben. Treba je bilo torej prevarati vodo in jo speljati po taki poti, da pride na na najvišjo črto v dolini in namaka navzdol proti reki. In dejansko je bila ta misel, ki je vodila inženirje, ko so zamislili velike namakalne naprave, od katerih živi danes vsa tista dolina, ki so jo v nekaj desetletjih iz puščave spremenili v evetó vrt.

Med tem je sopihal doli pod nogami vlak. Dolga kača je ravno brzela.

To je sadni vlak, mi je pojasnil Božič. Sedaj se je že začela trgateg. Vsak dan teče odslej kakih 10 in tudi več vlakov, ko vozijo sadje iz Rio Negro. Kakih 12 voz ima vsak. Sedaj so že začeli trgateg s hruškami. Tega sadja je tudi v Villi Regini veliko.

Tule spodaj vidite onole tovarno. Tamkaj je "vnovčevalnica za sadje". Nekaj vagonov se vsak dan odpravi samo iz te tovarne. Včasih pa tudi cel vlak en dan. Poleg tega pa nekateri tudi sami direktno pošiljajo vlakom brze sedaj in kako jo pobirajo. Sedajle pa jo in kdo bi preštel koliko se odpelje s kamijoni. Vlak

prihajajo tudi delavci na trgateg. Le pogledjte, vlak se ustavlja in gotovo bo kje skočil iz vlaka tudi kak "linyera"... Evo ga, ga vidite tamle! mi je pokazal postavo, ki je hitela proč od vlaka.

Tukajle vidite, je pa žaga! Vidite, tamle doli!

Žaga? sem se začudil. Kaj pa naj dela žaga tukaj, saj ni nikakih gozdov.

To so žage, ki delajo zaboje za sadje. Gozdovi so pa topoli ki jih vidite na stotistoče. Iz topolovega lesa izdelavajo sadne zaboje in topoli so pravo bogastvo za tistega, ki ima že kaj lepo zlastle.

Tamle naprej, na tej strani železnice, gori v kotu leži pa naš "cimiter".

Malo sem pomislil, kaj bi to bilo, pa se mi je kmalu posvetilo, da bo to "cementerio" po istrsko.

Komaj dobrih deset let je stara vas, pa že šteje lepo število grobov. Ni tega dolgo, ko smo spremili tja gori nekega našega rojaka, ki je bil star komaj 38 let in v celoti počivajo tam že trije naši, vsi mladi umrli. Čudno mladi umirajo tukaj ljudje.

Naj v miru počivajo!

In tale zemlja, gori proti severu? Ali ni za nobeno rabo? sem se pozanimal, ko sem pogledal tudi svet, ki je ležal za mojim hrbtom. Sama planota, vsa nagubana, nasejana s kaktusom, redkim grmičjem in gručastim kamenjem, — kot puščava sv. Antona ali še bolj žalostna.

Tja gori je Pampa, mi je pojasnil. Tod se pasejo ovce in koze, kiv tej puščavi še vedno najdejo kako peresce užitno. Ko bi pa kdo pripeljal tukaj gori vodo, tedaj bi bilo to nemara najboljšje polje.

Prav tako zemljo sem videl lani v provinciji Mendoza in prav take zemlje je menda v Argentini dosti več kot polovica, zemlja, ki bi bila rodovitnejša kot najboljša njiva naše domovine, ki pa ne da od sebe ničesar drugega kot drobno grmičje algarrobo, ker ni vlage, ki bi dala rastlinju življenja.

NA DAN SV. ANTONA PUŠČAVNIKA

Zares kakšna nasprotja so na tej puklajsti zemlji. Na ta dan se naši tam doma zavijajo v zimsko obleko in nesejo svetemu Antonu lepo rejene krače. Morda jim škriplje zmrzel sneg pod nogami, meni pa je drsela nog po drobnem grušču, sonce pa je pritislilo že kot za

✚ **Ciril Zamar**, župnik v Biljah je zatisnil oči 13 aprila v Biljah, Leta 1936 je praznoval med Biljanci slovesno 25 letnico svojega delovanja. Letos pa žaluje njegova župnija za svojim ljubljnim župnikom kateri je 29 let s tako očetovsko ljubeznijo deloval v najtežjem času v lepih Biljah.

Teške čase je preživel s svojimi vernimi za časa vojske, ko je moral tudi bežati. 1917 je ponesel mnogo velikonočnega veselja svojim vernim in vsem slovenskim beguncem po taboriščih v Durrenkut, Steinklamm, Leudestal in drugod, koder so trpeli nesrečni izgnanci. Po vojni je spet vplival novega poguma nesrečnim, ki so se vrnili na požgane domove in spet strnil okrog božje mize vernike, ki mu jih je dala na skrb božja previdnost. Samo Bog ima prešteto vse,

kar je on z očetovsko ljubeznijo storil v blagor svojih vernih in Bog naj mu bo tudi obilen plačnik.

Spomin na pokojnega pa je ohranjen tudi v Kobaridu in v Solkanu, koder je tudi deloval kot služabnik Kristusov. Pa prezgodaj je zatisnil svoje blage oči. Naj v miru počiva.

✚ **Umrli** je v Trstu čuječ Paula iz Škedenja. Ponesrečila se je pri padcu, v bolnici je dobila pljučnico. Naj pokojna počiva v miru, njeni žalujoči hčeri Mili počeni Brugger v Cinco Saltos pa naše sožalje.

Arhitekt Viktor Sulčič je spet doživel uspeh, ki je v ponos nam vsem. 25 maja je bil slovesno otvorjen in blagoslovljen veličastni stadion Boca Junior na Boki, kateri nosi vklesano ime našega znamenitega arhitekta Sulčiča. Čast je to nam vsem, njemu pa častitamo na tako lepem uspehu.

Deseti brat na odru armenske dvorane 25 maja je bil nekaj izrednega. To pot je Slovenski dom dokazal, da znore ustvariti kaj lepega. Brezhibno izvajanje te priljubljene igre, originalni nastopi glavnih igralcev, sigurnost v nastopu vse to je pokazalo, da vlada v igralski družini toč-

nost. Do zadnjega koticčka nabita dvorana je pa pokazala, da ima Slovenski dom za seboj velike množice. Igre se je vdeležilo čez 1600 gledalcev.

Lurški shod 25 maja je dobil letos malo drugačno obliko. Procesija je stopila ven na ulice in smo se tudi mi pridružili veliki mirovni procesiji. Kar v dveh skupinah smo prepevali naše pesmi. Po končani procesiji pa smo nadaljevali sami Slovenci, a mnogi drugi so ostali z nami, ker jih je naša lepa pesem tako prevzela.

Vođovod v Suhi krajini pravijo da bo na poletje že vršil svojo nalogo. 1938 so se dela začela. Na Globočcu so zajeli vodo. 260.000 Dia so stala začetna dela. Lani so jo speljali že na Stražni vrh, kjer je že zgrajen dvodelni rezervoar. Dela so stala 2 milijona. Nadajna dva milijona pa plačujeta nadaljno delo, ki se letos vrši. V Ambrus bo že letos prišla voda, če bodo ljudje potreben jarek sami skopali.

Slovensko planinsko društvo je značilna ustanova slovenskega turizma. Občni zbor je pokazal pregled njegovega delovanja in so računi izkazali 77.500 Din več dohodka kot lani. Članov šteje 5202. Planinski vestnik se tiska v 2400 izvodih.

stavo. Krasen dan, ki bi ne bil kaj nič prijazen svetemu Puščavniku, če bi moral ždeti med zanikrnim grmičjem v pustinji, katera se razprostira tja gori proti severu ali tja doli proti jugu od "Gornje doline" dalje.

Spodaj je pa klicala cerkev, ki je ni bilo kar nič videti. Majhen je bil zvonček, ki pač ne rabi velikega zvonika. Prav tam na kraju vasi stoji skromno zgradba službe božje, katero za tako spoznaš šele tedaj, ko prestopiš cerkvena vrata in vidiš, da je kapela. Za silo so jo zgradili kar v naglici, ko so videli salezijanci, da je vas začela zidati nove in nove hiše. Sedaj čaka skromna cerkevica nekoga, ki jo bo povečal in kaj potrebno bi to bilo.

Na potu skozi vas sva z Božičem zavila mimo njegove hišice, v kateri ima nastanjene druge ljudi.

Le škoda, da nimam kaj več hiš, kajti tukaj je veliko povpraševanje po stanovanjih in je to zame veliko vredno. Jaz sam stanujem na telefonski centrali, kamor boste tudi stopili z mano. Sva že tukaj... Kar izvolite dalje.

Žena je že kuhala kavo. Tudi ona je doma iz naših krajev iz Gornje Istre. Božič je doma iz Vodice v Čičeriji. Povabila sta me, naj sedem; toda ura je že bila taka, dabo' treba pogledati v cerkev, če je že kak naš človek od kod prišel. Stopila sva torej z Božičem čez dvorišče.

Tole je pa vaša kočija sem zvedavo pogledal "čati-to", ki je skrušeno stala na dvorišču, sirotna kot Krpanova kobila.

Da, izdelana je že ta moja kočija, toda nese me pa še vedno, čeprav moram vezati z verigo gumije, mi je odgovoril Božič, in mi pokazal zadnje levo kolo, ki je bilo vse prevezano z verigo. "Toda danes bomo bolj gosposki; nam bo posodil župnik svojo čato"...

Kmalu sva bila v kapeli. Prva maša je že tekla. Toda kje so pa ljudje?

"Nekaj jih bo že prišlo, toda kdo ve kaj gotovo ne, ker je delavni dan, ker vsi ne vedo, pa tudi ker so se mnogi cerkvi močno odtujili. Saj se je še meni samemu zamerilo", mi je pojasnil spremljevalec.

Pozneje mi je pojasnil Božič, kaj je bilo. Pred leti namreč sta bila v Villi Regini dva duhovnika. Bil je tudi Slovenec salezijanec Anton Jakša, ki je bil za kaplana, župnik pa je bil tedaj nek salezijanec Furlan, ki je bil pa strašno hud Italjan. Njegove pridige so vedno prešle na italjanski nacionalizem in se je gospod obnašal, kot da je doma v Italiji. Sicer je res, da je v Villi Regini veliko Italjanov, toda tudi naših ljudi je tam zelo mnogo in — tukaj ni Italija! In tako se je nazadnje g. Božič skregal z njim. Toda tega je že več let. Sedaj imajo drugega gospoda, ki je dober in božji mož. Toda oni prej je tako raval proti Jakšu, da se je oni naš duhovnik nazadnje umaknil in je menda odšel domov. Danes je za župnika nekje v Dalmaciji.

Zelo počasi so se zbirali naši kristjani k maši.

Sveti Anton puščavnik... tako sem premišljeval, kaj bi vernim povedal, ko sem čakal osme ure... Znal je on tudi v puščavi, v samoti, dati svojemu življenju vrednost. Ne le sebi je zaslužil veliko nagrado z ljubeznijo, s katero je on, vaje razkošni palači svojih starišev, črtvoval Bogu svoje darove in svoje bogastvo in v tihi samoti živel trdo samotarsko življenje... Tudi drugim je dal zgled in navdihnil tisoče in tisoče spokornikov, da so žrtvovali svoje lastno življenje zato, da so božji pravici dali zadoščenje za veseljačenje posvetnjakov... Mislijo nekateri ljudje, da je tako življenje zgubljeno, da so menihi in redovnice nepotrebni v svetu. In vendar so prav ti sveti poklici tisti, kater so kot

regulator, ki s svojo pokoro in molitvijo zadržujejo božjo pravico, da Bog potrpežljivo čaka in čaka, kdaj se bo posvetni človek zavedal, da njegova pot ni prava... In file ljudje, ki tod živijo?... Ali niso tudi kot nekaki puščavniki. Le večna škoda je to, da je med njimi večina takih, kateri svoje prizadevanje usmerjajo le v to, da ustvarjajo v nekaj divji puščavi evetoče vrtove, nič pa ne pomislijo, da bi istočasno imeli lahko tudi božje sadove za svoje delo, če bi svoje naporno delo vršili tudi v duhu evangelijskem, kateri je našel rešitev čiljske niganke v dveh preprostih besedah: *m o l i i n d e l a j*, vodilo samotarskega življenja.

Zopet so zaškripala vrata in...

Saj to bo pa naš človek!... Za njim ženska postava. Spet naš obraz. Nisem se zmotil bil je Janez Fabčič in Tončka, njegova žena.

Že k vlaku sta hotela priti, toda njuna kočija ni bila tako urna kot moja. Vlak jo je že odpihal dalje in mene nista več nikjer našla. Dobili smo se pa tedaj v cerkvi in dogovorili se, da pridem k njim na koslo.

Počasi je prišel še ta in oni in nazadnje je bila ura že čez osmo. Torej bo treba pristopiti. Vsak čas so škripala vrata šenaprej in ko je bila maša na koncu, je bilo zbranih že toliko ljudi, da je bilo primerno, da tudi kaj spregovorim in prav sam sv. Anton Puščavnik mi je dal s svojim zgledom marsikatero lepo misel.

Kar po "jugoslovansko" sem jo ubral. Menda veste kako je to. Česar ne znam po hrvaško, povem pa po slovensko ali pa po oboje... Saj večina poslušalcev je bila iz Istre, torej bolj hrvaške besede.

Malokdaj je bila moja beseda sprejeta s toliko hvaležnostjo, kot tisti dan. Že med govorom sem to videl in pozneje zvedel tudi potrjeno.

Ni bila samo božja beseda, marveč tudi to, da je bilo po naše; po deset letih, ko niso slišali naše besede v cerkvi, so spet slišali po naše tolažilno besedo večne resnice, ki človeku pove, kako naj obrača svoje stopinje po zemlji, da bodo vodile tudi v pravo večnost...

Škoda, škoda, da ni bilo več ljudi, so obžalovali sami. Lahko bi sami naši napolnili kapelo in niti vanjo ne bi šli. Saj je gotovo kakih 60 družin tukaj in kakih 500 naših ljudi živi v Villi Regini in po čakrah. Največ so iz Istre.

Drugč bo treba obisk bolj skrbno pripraviti in dati kar cel misijon.

Pevski zbor, ki je zapel pri prvi slovenski maši na Avellanedi pred 4 leti. Vse od začetka vodi petje tam g. Jekše Ciril, ki je organiziral avežanedijski pevski zbor.

Ob četrti obletnici

Štiri leta bodo že minila, odkar se zbiramo k slovenski službi božji na Avellanedi. V skromni kapelici, ki je sad globoke krščanske ljubezni in žive vere pokojnega Dona Orija, v kapeli zavetišča božje previdnosti na ulici Manuel Estevez 630, poleg tovarne "La Blanca" se zbiramo, da poživljamo v srečo vero in upanje v večno srečo, da zajemamo tolažbo in duhovnega veselja.

V poznih večerih se trudni dela zbirajo pevci k pevskim vajam. Ni mala žrtev to. Saj ima vsak še svojega dela doma čez glavo; morda je treba tudi bolj daleč iti in celo za potni strošek plačati... Toda dobra volja, storili nekaj v čast božjo in bližnjemu v veselje, to je tisto, kar daje vedno z nova poguma.

Marsikak vesel dogodek smo doživeli v teh štirih letih. Imeli smo vesele prireditve, na katerih smo se razveselili. Praznovali smo vesele božične praznike že tolikokrat, praznovali smo zmagoslavno velikonoč, slavili smo tudi novo mašo, imeli smo vesel praznik svetogorske 400 letnice... Kolikokrat smo že pohiteli skupno v Lujan. Ponesli smo našo prelepo pesem v Berisso...

Vsak tak dogodek je kapljica veselja in zadovoljstva z veliko mero preizkušenj in težav, katere morate, dragi rojaki, prenašati v težkem delu s katerim si pri-

dobivate poštenega kruha.

Imeli smo že tudi nekaj razočaranj. Eden ali drugi je nemara zinil nepotrebno besedo in je prišla zamera, da se je kdo odtegnil od naše službe ali od petja; bile so dolžnosti in povečane razdalje, da je moral opustiti kdo svojo nalogo, ki jo je prej zvesto vršil.

Toda vsi imamo velika dobrohoteča krščanska srca in zato velja danes moj klic vsem: **Nikar se ne utrudite.**

Saj je nekaj tako prijetnega, tako tolažilnega, kadar zazveni ubrana pesem, ki ogreje srce, kadar je kapela lepo napolnjena. Saj se zdi človeku, da bi hvaležnosti kar objel tiste, kateri ste doprinesli k temu, da je sree tako toplo.

Danes, ko zaključujemo že četrto leto te službe božje na Avellanedi ko pokažemo lahko tudi s ponosom na slovensko društvo "Slovensko krajino", ki je eden vidnih sadov tega našega dela na Avellanedi, ki je ponos za prekmurske Slovence v Argentini — danes se obračam še prav s posebno iskreno prošnjo na rojake, **kateri imate veselje in glas za petje, potrudite se in pričrúžite se zboru.**

Izrečem pa naj še prav iskreno zahvalo pevovodju g. Cirilu, ki tako velikodušno vrši svoje delo. Naj obilno poplača Gospod njemu in vsem pevce in vsem, ki se tako požrtvovalno prizadevate za božjo čast.

J. H.

Nekaj za stariše

Otrok ne zaspi, če mu ne daste zvečer, ko je že v postelji, košček sladkorja ali čokolade v usta.

Ta navada ni tako brez nevarnosti, kakor se zdi na prvi pogled. Zato je prav, če se pri njej malo dalje pomudimo.

V nekaterih hišah je prišlo že kar v navado, da pride vselej do dolgih prizorov, preden otrok zaspi. Najprej pove mati otroku, da mora v posteljo, nakar začne otrok kričati, jokati, breati in trmasto vztrajati. Nato otroka slečejo, morda tudi umijejo ali skopljejo, nakar ga prinese še enkrat v sobo, da se poslovijo od odraslih. Končno pride otrok v posteljo in tu se poslovijo od matere ali njene namestnice: tete, stare mame, dekle; otroka pokrijejo, molijo z njim in nato naj mali zaspi. Dostikrat mu dovolijo še posebno milost. Otroku puste za kratek čas luč, da se še zadnjič lahko poigra s punčko, zajčkom ali si ogleda svoje slike. Nato šele pride mati, da ugasne luč.

Toda zgodi se, da otrok kljub temu še noče zaspati.

Kriči, breca in joka. In tedaj baranta skrbna mati z njim: "Če boš priden in boš zaspal, pa boš dobil košček sladkorja". Otrok si seveda to zapomni in drugi in tretji dan spet noče zaspati, dokler ni dobil svojega "uspavalnega praška", svoj košček sladkorja. In tako mu pride polagoma v navado, da mora vselej dobiti svoj sladkorček, preden zaspi. Mati je navadno brez moči proti taki vztrajnosti svojega ljubljence in polagoma se privadi, da otroku že vnaprej da, kar zahteva, ne da bi šele čakala, da si z jokom in kričanjem pridobi.

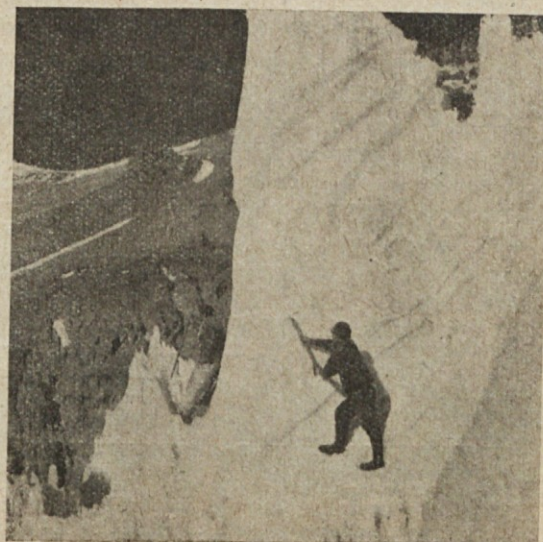
Morda se vam bo zdelo, da to ni nič napačnega. Otrok sladko zaspi, v resnici sladko, ne samo po besedi. Vendar pa je ta navada kolikor toliko škodljiva duševnemu razvoju otroka, pa tudi njegovemu zdravju.

Čez noč morajo biti usta čista. V njih ne sme biti nobenih ostankov jedi. Dandanes imamo skoraj vsi slabe zobe, zato je skrb za zdrave zobe na mestu že pri majhnem otroku. Večini se je že udomačila navada, da si otrok zvečer izpere usta in si umije zobe, preden gre spat. S takim sladkim uspavalnim sredstvom pa si otrok znova napolni usta in morda mu ostanki ostanejo

Poslednji prizor iz življenja rajnega Jožeta Kaste. lica: 5. marca je poslednjič daroval sveto mašo na Plaza de Mula.

Na desni ga vidimo, kako si dela pot čez ledenik; prizor ob priliki pohoda na 5900 m visoko goro.

skozi vso noč v zobeh, kar gotovo ni dobro zanje.

Toda ne samo telesno je tako uspavalno sredstvo škodljivo za otroka, tudi na razvoj njegovega značaja vpliva kvarno. Gotovo je, da so najbolj globoka ona čustva, ki jih ima otrok v času pred spanjem. Toda ne samo čustva nežnosti in ljubezni so otroku v tem času posebno globoko vtisnejo v dušo, tudi čustva zmage, zadovoljnosti, da je bil spet enkrat močnejši od odraslih se mu nehote in nevede globoko vtisnejo v dušo. Tako lahko ta navada prav močno vpliva na malega otroka in napravi iz njega trmastega dečka, trmasto deklico.

DESET ZAPOVEDI PROTI PREHLADU

Skoraj ga ni človeka, ki bi ga enkrat ali dvakrat na leto ne zgrabil prehlad. Tako spomladi, če je nenadoma kak topel dan in je človek še ves zimski, pa poleti, če je vroče in piješ mrzlo vodo ali se koplješ v mrzli vodi; pa jeseni, ko se vreme spreminja, pa še ni zakurjeno, pa greš in treščiš okna narazen — vse to so vzroki, da dobiš prehlad. Pa kaj vse imenujemo s to besedo! Nahod in kašelj, vnetje v vratu in bronhialni katar, motnje v črevesju in katar v mehurju, vročina, mrzlica brez kakega vzroka, prav vse, noter do smrtno nevarne pljučnice hodi po svetu z imenom prehlad.

1. zapoved: Utrjevanje.

Zavarovati se vnaprej, je zmeraj bolj vredno kot zdraviti se. Proti prehladu se najbolje zavarujemo, če smo utrjeni. Utrjevati se je pa treba redno in že v mladosti. Utrjevati ne smemo dojenčka, toda ko je otroku dve leti, se pa že sme začeti utrjevati.

2. zapoved: Ne smeš se prehladiti.

Kaj da je prehlad prav za prav, o tem si učenjaki še niso na jasnem. To je brez dvoma res, če zadene telo nenadno ohlajenje in četelo ni utrjeno in nenastopi takoj močna reakcija, pa zbolijo vrhnji deli dihal. Bržkone povzroči nenadno ohlajenje kože spremembo v porazdelitvi krvi, notranji organi dobijo hipoma premočan dotok krvi, medtem ko ostane koža in sluznice v nosu in žrelu brez krvi in so dostopne za okuženje.

3. zapoved: Nič ne vleče.

S tem je v zvezi strah pred prepihom. Sam po sebi ni prepih nič bolj škodljiv kakor sapa na prostem. Če je zunaj in znotraj ista temperatura, potem prepih nič ne škoduje. Prehlad se pojavi le tedaj, če mrzel zrak nenadoma prodre v preveč zakurjeno sobo in oplazi telo nenadoma. Pri vsakršni sapi in prepihu je važno, da dihamo z zaprtimi usti. Skozi odprta usta prodira mrzli zrak, posebno če se gibamo proti vetru, in povzroči kako vnetje.

4. zapoved: Ne jej aspirinov kar tjavendan!

Vseeno je, ali je to aspirin ali kak drugačen salicilov preparat. Ta zdravila znižajo telesno temperaturo, s čimer se včasih res posreči potlačiti prehlad v ozadje, da nas ne napade, vendar je dvomljivo, ali nam bo to zmeraj uspelo. Zgodi se, da se pojavi stanje, ki ga stari zdravniki in zdravstveniki kar na splošno imenujejo "da udari na znotraj". Brez dvoma ni tako brez nevarnosti, če kako bolezen, ki je že v nas, kar umetno potlačimo.

5. zapoved: Potenje.

Že od zdavnaj so se ljudje zavedali, da se strupi s potenjem spravijo iz telesa. Zares dosežemo s previdnim potenjem, da se bolezenske kali odvajajo v kožo, da se notranji organi in sluznice razbremenijo in se sokovi bolj živahno pretakajo. Zdravljenje s potenjem pa ni nedolžna zadeva, ker je to hud napor za srce in za presnavljanje. Zatorej naj bo med potenjem mrzel ob-

Nismo pa tako neusmiljeni, da ne bi dovolili našemu ljubljencu prav nobenega "uspavalnega sredstva". In imamo razne nadomestke zato in zelo lepe nadomestke, stvari, ki so za prehod iz dneva v spanje kakor nalašč. Na primer: mati poljubi otroka zvečer v postelji, še lepše je, če moli z njim večerno molitev in ga nato prekriža. Tudi kratka povestica bo dostikrat otroka uspavala. Če je otrok že malo večji, je prav, če se mati razgovarja z otrokom o dnevu, ki je minul. Vpraša ga, kaj je bilo ta dan zanj najlepše, kaj mu je bilo najmanj všeč. Takle razgovor lahko zelo globoko in dobro vpliva na malega, ki se mu duh in duša razvijata.

kladek na glavi, in po potenju se je treba dobro obri-
sati in vsaj eno uro počivati.

6. zapoved: Ovitki morajo biti pravilni.

Sleherni ovitek, bodi na vratu ali na vsem telesu, zahteva posebnega znanja, brez katerega so ovitki rajši škodljivi kot koristni. Vlažna rjuha — če je mrzla ali mlačna — to je vseeno — se mora tesno prilagati telesa. Drugi ovoj, ki je vrh te rjuhe, naj bo iz nepremočljivega blaga ali pa iz volne, in ta mora vlažno blago popolnoma prekriti, in nič zraka ne sme priti zraven.

7. zapoved: Nič tobaka! Alkohol kot zdravilo.

Zelo je narobe, če kdo misli, da kajenje tobaka vpliva razkuževalno. Dim vendar draži sluznice dihal. Kajenje je torej prepovedano pri vseh katarjih nosu, žrela, sapnika in bronhij.

Včasih, ko se prehlad začne, jako dobro stori zavreto vino ali grog, posebno za potenje. Vročna tekočina je pač poglavitna stvar in kak lipov čaj vpliva prav tako. Če je črevesje v neredu, j erdeče vino zarado kisline prav dobro zdravilo.

8. zapoved: Prezračiti!

Zmeraj je treba skrbeti, da je zrak čist. Bolniška soba mora biti dobro prezračena, pri čemer je treba vedeti, da se soba bolje prezrači, če okno na stežaj odpremo za kratek čas, kakor pa če je zmeraj le malo odprto. Če zračimo, pazimo da mrzli zrak ne piha naravnost na bolnika. Zatorej ga je treba dobro odeti in mu dati ruto na usta.

V bolniški sobi mora biti zrak tudi vlažen. Zato denimo skledo vode v sobo ali pa vlažne krpe.

9. zapoved: V posteljo!

Kdor je prehladen in ima vročino, mora v posteljo. Kar nič ni junaško hoditi okoli z 38 stopinjami vročine! Zelo je napačno, če mislimo, da postelja človeka slabi! Nobena stvar ni boljša kot enakomerna posteljna toplota; te ne moremo z ničemur drugim nadomestiti. Le če je kdo že jako star in če je nevarnost, da dobi pljučnico, je treba biti previden glede postelje. Takrat je dobro, da bolnika večkrat premaknemo in da tudi sedi v postelji.

10. zapoved: Zdravnik naj pride.

Vsak prehlad (ali hripa) je bolezen, ki je ni moči kar tako določiti. Ni le to merodajno, kako se kdo sam počuti, marveč ho zdravnik bolje spoznal, kaj da nam je. Šele zdravnik bo videl, da nas ne boli samo vrat, ampak da je to davica; in da ni samo sapnik vnet, ampak da se začneja vnetje porebrnice ali da se bliža pljučnica; in iz navadnega glavobola more spoznati, da je možganska mrena vnet. Vsega tega bolnik pri sebi ne more določiti in če ne pokliče zdravnika, utegne biti prepozno, da bi še ozdravel.

Domača zdravila so dobra in koristna, toda sleherni učinkovito sredstvo je poseganje v potek bolezenskega dogajanja, in sleherni poseganje mora biti primerno organizmu in okuženju.

V hladnih valovih

Dober mesec je že minil, odkar je mirna Rio de La Plata zbesnela. Mnogo tisoč ljudi je ostalo brez strehe, mnogi so izgubili vse.

V onih dneh smo se zanimali za naše, da zvemo, če je kdo prišel v toliko bedo, da mu bo treba na pomoč. Malo smo mogli zvedeti. Do tistih, kateri živijo v bližini, katerih naslovi so znani, ni bilo težko priti. Toda kdo pa naj pove kaj od tistih, za katere ne vemo nič.

Mnogi naši ljudje so se razlezli kot voda. Samo to veš, da je ni več; kam so zginili, tega pa ne moreš več dognati. Mnogi mislijo, da ne bo nikoli več nikogar rabil, da si bo že znal sam pomagati. Kar utone v planjavah te razsežne dežele. Zanj ne ve nobeno društvo, ne čita nobenega našega časopisa, ne ve za nobene naše novice; zabije se v svoje delo in sanja o "zlati Ameriki"... Nič ne pomisli, da se mu lahko primeri kaj takega, da se ne bo imel na nikogar na svetu obrniti in nemore prav tako ne računati na svoje krvne sbrate, ki zanj nič ne vedo...

Doli ob obrežju reke, dalje od Quilmesa so rasle nove in nove domačije. Za male denarje je mogel vsakdo najeti nekaj hektarjev plodne zemlje, z modrim gospodarstvom je mogel v par letih premagati začetne težave.... Bo, bo Amerika, tako je marsikdo od njih upal...

Vedeli so pa zanje komaj le njihovi najbolj ozki znanci in sorodniki, če se ni kdo skril celo pred njimi.

Ranelagh, Los Platanos, Hudson... ti kraji so bili med nami le malokdaj imenovani. Kdo bi verjel, da je tamkaj živelo in tudi ure groze oni dan dočakalo precejšnje število naših rojakov.

Oni dan v Berissu sem zvedel tole resnično zgodbo.

Martin Ozbetič, doma iz Prekmurskega Goričkega, se je s svojo družino zatekel v Berisso. Pri dveh bratih, ki ju ima tam, je našel začasno zavetje, dokler ne dobi kakega primerne delo. On, žena in oba otroka so ostali lačni in goli. Doživljaj je prava drama iz Hudsona.

Ono usodno jutro 15 aprila je bilo. Ob 4 uri zjutraj je gospodar vstal. Slutil je nekaj, ne da bi vedel kaj. Stopil je v kuhinjo, da zavre vodo in napravi čaj...

Toda čuj, kaj je to?... Čuden hrup je vrvel gori od reke. Med vršanjem viharja je bilo slišati vrvenje ljudi in beg živine.

Skozi gosti jutranji mrak so kriče drveli begunci, kar naenkrat jih je bilo polno Ozbetičevo dvorišče, kamor so se zatekli na begu, meneč da je tam toliko visoko, da voda ne bo dosegla.

Tamkaj v dalji je bilo pa že videti sivo liso, ki je drvela dalje.

Čudna slutnja je zgrozila Ozbetiča.

Vstani žena, hitro! je hitel v hišo, toda predno se je mogel prav ogledati, je bilo vode že do kolena.

Napol goli so morali bežati dalje. Pod vsako roko je vzel enega otroka in hitro, hitro naprej, kjer je bil svet spet nekoliko višji. Ni bilo časa misliti niti na obleko niti na denar. Golo življenje so morali varvati in ko je mož poskusil stopiti nazaj v hišo, da si reši vsaj skromne prihranke, denar ki ga je pred dvema dnevi dobil kot izkupiček za prodane pridelke, mu je zdivjana voda prinesla že nasproti kurnik, voda je segala že čez glavo... Ni bilo mogoče dalje. 350 pesov, kateri naj bi bili za kritje življenskih stroškov v zimskem času... kaj bo, kaj bo?...

Na malo uzvišenem mestu se je natrpalo vse prebivalstvo tistega kraja in so jokaje čakali, kaj pride, ko so videli, kako je voda še in še naraščala. Vse premraženi, do kože premočeni so gledali, kako se je vsak hip porušila spet kaka streha, kako je voda odplavila spet kak rančo.

2000 pesov je Ozbetič vložil v kinto, ki je že kazala lepo bodočnost..., kako ne bi človek jokal, gól, premražen, premočen in lačen.

Ljudje, psi, živina, vse je bilo na kupu. In še kače in "komadrehe", (neke vrste podlasica, a veliko večja) vse je bežalo na tisti breg. Psi so imeli neprestan boj z golaznijo, divji element vode je pa vse bolj besnel.

Zastonj so čakali, od kod pride rešilna pomoč. Šele v torek, že 40 ur po nastopu povodnji, je pribrnel avijon, kateri je slednjič zapazil onemoglo gručo ljudi na bregu in druge, kateri so viseli na drevju.

Kmalu na to so dobili prvo pomoč. Iz estancije Ayerza so jim poslali jedi in šele v sredo so prišli ponje in jih odpeljali v Quilmes.

Ko je voda upadla so se vrnili.

* Toda kaj naj začno v tem groznem razdejanju, ki so ga našli. Za ped na debelo je bilo blata vse na okrog, slaba hiša se je zvežila, streha udrila, vse naokrog je ležala mrhovina poginulih živali: prašičev, krav in konj ter ovac.

Konjske staje in goveji hlev so Ozbetičevi imeli nekoliko bolj na visokem in tako tudi svinjake. Živali so si pomagale, kakor so vedele in znale in so si nekatere le rešile življenje.

Toda kaj naj začno? Ko so si očistili mal prostorček, da bi imeli kam sesti, so navalile tja mravlje. Neprijetna nadloga je bila nekaj nepopisnega. Ni bilo sredstva proti njim. Niti ogenj niti voda jih ni mogla pregnati. Ta mrčes je pobegnil pred vodo na strehe in na drevje, koder jih je bilo vse črno. Vsepopvsod so napadale mravlje ljudi, da so bili vse hrastavi od njih pikov.

Iz strte omare za obleko so Ozbetičevi še izvlekli nekaj cunj, a večina je odšla z vodo. Zastonj so iskali denarja. Od 350 \$ so našli samo dva bankóca po 10 \$ in dva po 2 \$.

Ker je voda vničila tudi obrambni nasip in je zato tamkaj vsako delo povsem nesmiselno, dokler ne bo nasip obnovljen, so morali zapustiti kraj svojega upanja.

Prizor iz zavetišča "Lipa". Gospod Jože s fotografskim aparatom.

KULTURNO STANJE SLOVENCEV NA GORIŠKEM

Dasiravno ne spada to poglavje pod naslov te razprave, mislim, da so Goriški Slovenci zaslužili, da vam povem nekatere stvari, ki so do sedaj ostale neopazene.

Ne bom govoril o žalostnem stanju slovenskih šol, ki jih v obče ni, ne o cerkvi, niti o kulturnih in gospodarskih društvih, ki so nekdanje cvetele med Goriškimi Slovenci; tudi ne o časnikih in knjigah, ki so bile s silo zatrte. Hočem samo pokazati na kako visoki stopnji kulture so bili Slovenci v Gorici predno so vdrli Italijani v naše kraje.

V prvi vrsti se ceni kulturno življenje naroda po njegovi pismenosti, poštenju, značaju in moralnem življenju.

Ko so Italijani l. 1918. zavzeli naše kraje, so mislili, da bodo osvobodili samo Italijane. Ker pa jih niso našli so se vprašali: Kje so Italijani?

Morali so priznati, četudi med štirimi očmi, da tam ni bilo Italijanov, temveč samo Slovenci, (ali kakor je rekel Italijan: Slavi e sassi).

Ko so malo uvideli, kako stoje stvari, so se odločili, da dajo Slovincem oglas, v katerem jim obetajo "Roma e Toma", toda povsem je jasno, da se te obljube niso nikda izvršile in se nikdar ne bodo. Omenjeni oglas je bil razglašen v Trstu dne 21 dec. 1918. in v Gorici na sam Božič, dne 25. dec. 1918. in je sledeči:

"SLOVENCII!

Danes vladajo novi zakoni pravičnosti in svobode. Avstrijske vlade ni več, ki Vas je zapeljevala dolgo vrsto let in izgravalala narod proti narodu v svrhu svojega samodržstva.

Zmagovita Italija je danes napravila konec boju in sovraštvu. Zato je treba, da zavladata mir in složnost med narodi. To Vam prinaša Italija.

Italijanski in slovenski jezik nista več sovražnika, nista več nahujskana od Nemecev, ki so izkoriščali ta boj v svoje namene. Lahko je njim danes deliti delo.

Italija spada danes k trem evropskim velesilam, ker je bogata po svoji veliki in dobiček.

Italija je sama ustvarila v zadnjih letih, ker je bogata po svoji svetovni trgovini, po svojem zelo razvitem polje-

delstvu in po svoji veliki kulturi.

Samo obrtna in trgovska velevalast kakor Italija Vam zamore zagotoviti blagostanje, katerega ste zelo potrebni. Samo tako se more razviti v bodoče vaša živinoreja, vaše poljedelstvo, katerega sadovi so vir blagostanja, ako najdejo trga v velikih italijanskih mestih.

Vsakomur so proste v bodoče pomorske ceste, da je mogoče onstran morja razviti svoje trgovine.

Slovenci!

Italija, velika država svobode, Vam da iste državljanske pravice kakor vsem drugim svojim državljanom; Vam da šole v vašem jeziku, več, kakor Vam jih je dala Avstrija. Vaša vera je spoštovana, saj je katoliška vera, vera cele Italije.

Italijansko kraljestvo, veliki italijanski narod, ki je sam uničil gospodarstvo Avstrije, Vas bo ščitil z vsemi močmi. Italija se ni vojskovala in ni zmagovala samo za svobodo svojega naroda, temveč vseh od Avstrije tlačanih narodov.

Preteklo je skoraj stoletje, odkar se bori Italija za to svobodo. V dokaz Vam je zgodovina. Slovenci, bodite uverjeni, da mogočna in zmagovita Italija skrbi za vse svoje državljane kateresibodi narodnosti v svojih novih mejah!"

Navedeni razglas je obetal Slovincem vsega, bolj kakor Avstrija. Toda, če se spomnimo, kaj smo imeli poprej in kaj imamo danes, vidimo kako je za nas skrbela Italija. Odvzela nam je še ono kar nam je pustila grabežljiva Avstrija in kar smo si sami s svojo organizacijo in z marljivim, poštenim in vztrajnim delom pridobili.

Najnežnejše besede s katerimi Italijani nazivljajo Slovence in Hrvate je ponižujoč in užaljen izraz "barbari".

"Barbari" se imenujejo oni ljudje — toda ne v Evropi, — ki so moralno in kulturno na zelo nizki stopnji, pa tudi tem se ne daje ta izraz v takem pomenu, v kakršnem ga daje Italija Slovincem.

Če bi bili mi res "barbari", bi v mejah Italije morali biti na zelo nizki stopnji v moralnem in kulturnem oziru. Toda z italijanskimi podatki hočem dokazati, da smo Slovenci v vseh ozirih na prvi stopnji.

Če smo mi "barbari", so oni Italijani,

ki v tem pogledu zaostajajo daleč za nami, še veliko "večji barbari".

Najprej pogledimo moralno življenje našega naroda v Istri, Trstu in Gorici. To se da najbolje presoditi po številu nezakonskih otrok med narodom. Kot "barbari" bi morali biti zelo nizko, toda vidimo ravno nasprotno. Goriška pokrajina je bila na prvem mestu in na najvišji stopnji vse avstrijske države. Italjan Dr. Bernardo Benussi, ki je spisal 3 knjige, navaja v njih tudi število nezakonskih otrok in pravi: "Ona (Goriška) je najboljša od vseh."

V vseh knjigah navaja Benussi število nezakonskih otrok in to:

V prvi knjigi: "Manuale di Geografia dell'Istria"; v petletju:

	1866—1870	1870—1874
Trst	23.5%	16.6%
Gorica	3.8%	2.2%
Istra	3.9%	3.1%

V drugi knjigi: "Manuale di Geografia, Storia e Statistica del Litorale, po uradnih podatkih iz leta 1880:

Trst	13.4%
Gorica	1.7%
Istra	2.3%

V tretji knjigi "La Regione Giulia", po uradnih podatkih od leta 1900:

Trst	16.4%	18.5%
Gorica	2.3%	3.5%
Istra	2.5%	4.1%

Na 90 strani prve knjige piše Benussi: število nezakonskih otrok, rojenih v letu 1874 v Istri in Gorici znaša 292 t. j. 2.8%. Če je ta eden izmed glavnih podatkov, nam Istra v tem pogledu nudi važno prednost, če jo primerjamo s poedinimi pokrajinami bivše Avstrije, ker je ona takoj za Gorico, ki je najboljša.

Da se pa kulturno življenje kakšnega naroda vsaj deloma pokaže, je treba vpoštevati tudi njegovo pismenost. Ko so te dežele pripadale Avstriji, so vsi državljani dobro vedeli, da je bil Sežanski okraj na najvišji stopnji pismenosti, saj je imel samo 2% analfabetov, in še to so bili vsi defektni in nesposobni, da bi se naučili. In kje ni takšnih ljudi? V vsem sežanskem okraju ni bilo odraslega Slovence, ki bi ne znal čitati in pisati.

2000 \$ je Ozbetič prinesel, nekaj let dela je v tiste brazde zakopal s pridno ženo, zrastle je tam lepa kolonija, ki je štela že kakih 2000 prebivalcev. Imeli so že šolo in kapelo. Vsako nedeljo je bila maša, pa je prišla huda ura in od vsega je ostalo nekaj porušanih koč in žalostno štrlečih kolov. V lepo urejenem domu so bila uničena tudi semena na novo leto, za katero je plačal Ozbetič 600 \$.

Kakih 20 slovenskih družin je bilo tam na okrog, ki so bile podobno prizadete. Le da so drugi večinoma bili v koloniji mlajši in so zato manj zgubili.

Nič ni pomagalo, čeprav je imel Ozbetič plačano najemnino do konca majnika. Proč so morali, preostala živina pa tudi nima nobene cene in ni kazalo drugače kot poklati jo.

Prišla je oblast, ki je ocenila škodo in obljubila podporo.

Madžari, katerih je tam največ bilo, so bili deležni mnoge pozornosti. Tudi zastopnik njihove domovine jih je prišel obiskat. Poslali so jim denarja in lepe pakete z novo obleko... nekaj je bilo seveda tudi goljufije in

tatvine in je marsikdo dobil že zamenjane stvari in netisto, kar mu je bilo sprva namenjeno...

Za naše rojake se pa ni nihče zmenil...

Žalostno pa resnično... Toda, kdo pa nam more zameriti, če se na ponesrečene rojake nismo spomnili! Sem pa tja kdaj sem slišal od koga, da v Hudsonu naši ljudje živijo. Nekaterim sem tudi pošiljal nekaj časa Duhovno življenje, toda nikdar ni bilo nobene besede odgovora, in kaj naj človek počne, če ne ve ali je tam kdo ali ne?

Sedaj pa vemo samo to: bili so, a sedaj jih več ni. Morali so si iti poiskati kruha kam drugam.

Ozbetič je že dobil delo v Berissu.

Hladnik Janez.

ŽENINI — NEVESTE — DRUŽINE
Obrnite se na

SLOVENSKO TOVARNO POHIŠTVA

ŠTEFAN LIPIČAR

GUTENBERG 3360 y Avda. SAN MARTIN Tel. 50-3036

Ako primerjamo te pokrajine z italijanskimi, vidimo, da so odstotki analfabetov pri Italjanih veliko večji kakor pri Slovincih.

V knjigi: "Compendio statistico" letnik III. leta 1929 - VIII, ki jo je izdal "Istituto centrale di statistica del Regno d'Italia, Roma, Provveditorato Generale dello Stato, Libreria 1929 Anno VII, je na strani 79 sledeča statistična razpredelnica: Alfabetizem v sorazmerju s številom prebivalstva v letu 1921. Navedenih je 18 italijanskih okrajev v sledečem redu po pismenosti:

Piemonte	93 %
Liguria	90.5%
Venezia Trident	95 %
Lombardia	91.5%
Veneto	85.5%
Venezia Giulia	85 %
Emilia	79 %
Lazio (Rim)	74 %
Toscana	72 %
Marche	65 %
Campania	59.5%
Abruzzi e Molise	55.5%
Puglie	50.5%
Sicilia	51 %
Sardegna	51 %
Basilicata	48 %
Calabie	47 %

Vidimo, da je v 12 okrajih odstotek analfabetov mnogo nižji kakor v Istri, Trstu in Gorici. Teh podatkov ne smemo prezreti, ker so zelo zanimivi. Na prvem mestu stoji Venezia Tridentinska, t. j. nekdanje Tirolsko. Naša Istra, Trst, Gorica in Zadar so navedeni pod enim imenom Venezia Giulia, imeli so 85% alfabetov in vidimo, da zelo malo zaostajajo za Piemontom (93%), Ligurijo (90.5%), Lombardijo (91.5%) in Venetom (85.5%).

Vidimo, da za našimi okraji zaostaja 12 italijanskih okrajev, med njim Lazio, kamor spada tudi večno mesto Rim. V okraju Lazio je 79% moških in 69% ženskih. Najnižji odstotek pismenosti ima Kalabريا (52% moških in 42% ženskih).

Iz tega sledi, da so pokrajine kjer prebivajo Slovenci v Italiji na mnogo višji kulturni stopnji nego mnogi Italjani. Če smo torej mi Slovenci in Hrvati v Italiji "barbari", kaj so potem oni Italjani v Laziju (Rimu) in Kalabriji.

Na strani 83 istega "Compendija" se nahaja druga razpredelnica, ki navaja podpise zaročencev, ki so lastnoročno podpisali ženitbo (l'atto di matrimonio) v letu 1927 in je sledeča:

Piemonte	99.4%
Liguria	98.1%
Lombardia	99 %
Venezia Tridantina	99.9%
Veneto	93.4
Venezia Giulia in Zader	92.2%
Emilia	92 %
Toscana	90.3%
Marche	83.6%
Umbria	82.8%
Lazio (Rim)	86.6%
Abruzzi e Molise	78.2%
Campania	75.3%
Puglie	73.9%
Basilicata	64.7%
Calabria	63.6%
Sicilia	76.3%
Sardegna	70.2%

V tej razpredelbi vidimo, da je Tridentinska Venezia, ki je bila pod avstrijskim jarmom, na prvem mestu. Naše pokrajine: Istra, Trst, Gorica in Zadar, zelo malo zaostajajo za Piemontom, Ligurijem in Venetom. Za našimi okraji sledi

še okraj Lazio, kjer se nahaja tudi glavno mesto Rim. Odstotek Lazija znaša 86.6, a okraj, kjer prebivajo Slovenci in Hrvati ima 92.8%. Najnižji odstotek poročenih pismenih je zopet v Kalabriji 63.6% (moških 72.9% a ženskih 54.3%).

Ne dokazujejo li ti uradni podatki, da so Slovenci in Hrvati na veliko višji stopnji pismenosti torej tudi kulture, četudi se ne morejo ponašati z 2000 letno kulturo kakor Italjani. In če nas imenujejo "barbari", ki smo na veliko višji stopnji kulture in alfabetizma, so torej Italjani veliko večji "barbari", ki v tem pogledu zaostajajo daleč za nami.

Toda še ni dosti, če nam tudi italijanska statistika dokazuje in prizna, da so Slovenci in Hrvati v Istri, Trstu in Gorici v pogledu alfabetizma prvi. Želim dokazati da smo mi tudi ljubili in čitali knjige in časopise, ki so danes prepovedani.

MOHORJANI NA PRIMORSKEM

Kako zelo je bila med Slovenci razširjena slovenska ljudska knjiga, nam najbolje dokazuje "Družba sv. Mohorja" v Celovecu. Ta je imela po Koledarju 1. 1912 v mejah današnje Italije 19.412 članov. Vsak član je po podatkih v istem Koledarju dobil za leto 1912 skupno 8 knjig. Iz tega sledi, da so torej Slovenci v Italiji prečitali letno 155.296 knjig, ki jih je izdalo društvo.

Razume se, da so Slovenci čitali tudi druge knjige in časopise, o čemer nimamo podatkov.

V času vojne je bila Goriška evakuirana, zato se razume, da se je število članov zmanjšalo. Po Koledarju za 1. 1913 je imela Goriška škofija samo 4.222 članov Družbe sv. Mohorja. A po Koledarju za leto 1936 so bili v celi Italiji samo še 4 člani. L. 1937 ni bilo niti enega naročnika.

Tako so Slovenci v mejah današnje Italije, od katerih je bilo vpisanih leta 1912 v "Družbi sv. Mohorja" 19.412, padli v novi državi na nič.

To nazadovanje je žalostno in malo častno za one, ki se hvalijo z 2.000 letno kulturo. Slovenci in Hrvati v Italiji so danes žejni in lačni slovenskih in hrvatskih knjig in časopisov.

Mislím, da so ti podatki tako važni, da jih moramo natančneje popisati.

Pregled članov "Družbe sv. Mohorja" v zasedenem ozemlju:

Škofija:	Članov:
I. Goriška	10.397
II. Krška (Celovec)	104
III. Ljubljanska	3.649
IV. Poreško-puljska	93
V. Tržaško-koprska	4.800
VI. Videmska	251
VII. Zader (mesto)	19
VIII. Reka (mesto)	99

Skupno 19.412

V navedenih številkah se navaja:

I. Goriška škofija v celoti (10.326 članov):

1) Dekanat Bovec 424 članov in to župe: Bovec 131; Čezsoča 55, Log 62, Soča 19, Srpjenica 125, Trenta 32.

2) Dekanat Cerkno 560 članov in to župnije: Cerkno 206, Bukovo 31, Jageršče 39, Novaki 76, Orehek 23, Otalež 75, Ravne 28, Sebrlje 82.

3) Dekanat Črniče 1.031 članov in to župnije: Črniče 107, Ajdovščina 84, Batuje-Selo 84, Kamnje 106, Sv. Križ 114, Lokavec 103, Osek 85, Otlica 134, Šempas 131, Sv. Tomaž 51, Velike žablje 32.

4) Dekanija Devin 549 članov in to župnije: Devin 70, Brestovica 61, Gabrije 48, Jamlje 30, Kostanjevica 27, Mavhinje 36, Nabrežina 93, Opatjeselo 52, Šempolaj 22, Temnica 27, Zgonik 61, Dobrdo 22.

5) Dekanat Gorica 1.853 članov in to župnije: Gorica 720, Št. Andrež 168, Bate 30, Čepovan 93, Sv. Gora 29, Gorenja Tribuša 53, Grgar 121, Kronberg 91, Lokve 81, Sv. Maver 36, Pevma 89, Podsabotin 38, Ravnica 47, Solkan 202, Trnovo 56.

6) Dekanat Kanal 889 članov in to župnije: Kanal 173, Avče 36, Banjšice 54, Deskle 67, Gorenje Polje 34, Kal 45, Levpa 55, Lokovec 177, Lom 51, Marijino Celje 41, Plave 26, Ročinj 72, Srednje 26, Zapotok 32.

7) Dekanat Kobarid 595 članov in to župnije: Kobarid 227, Borjana 33, Brečinj 55, Kred 53, Livek 84, Logje 26, Sedlo 55, Staroselo 32, Trnovo 30.

8) Dekanat Komen 880 članov in to župnije: Komen 112, Branica 45, Gabrije 48, Gabrovica 37, Gorjansko 60, Kobjaglava 33, Lipa 12, Pliskovica 60, Rihenberg 186, Škrbina 29, Šmarje 81, Štanjel 51, Štjak 50, Veliki Dol 46, Vojsčica 30.

9) Dekanat Kormin 39 članov in to župnije: Kormin 17, Mernik 12, Bračan 8, Dolenja 2.

10) Dekanat Ločnik 875 članov in to župnije: Ločnik 19, Biljana 42, Cerovo 71, Števerjan 83, Fojana 28, Gradno 61, Kojško 60, Kozana 70, Kožbana 40, Sv. Martin 71, Medana 91, Sv. Lovrena 33, Podgora 120, Vedrijan 28, Vipolce 58.

11) Dekanat Št. Peter 1.160 članov in to župnije: Št. Peter 118, Bilje 169, Dornberg 102, Gradišče 15, Miren 192, Prvačina 129, Renče 149, Sovodnje 80, Vogersko 73, Vrtojba 133.

12) Dekanat Tolmin 1.481 članov in to župnije: Tolmin 316, Dolenja Tribuša 74, Drežnica 108, Grahovo 82, Idrija ob Bači 39, Kamno 44, Libušnje 110, Sv. Lucija 132, Nemški Rut 32, Obloke 24, Pečine 26, Podbrdo 78, Podmelec 123, Ponikve 34, Roče 31, Stržišče 30, Št. Vidska Gora 74, Volče 120.

13) Dekanat Gradiška 33 članov in to župnije: Gradiška 33 članov.

14) Dekanat Tržiče 28 članov in to župnije: Tržiče 25, Ronki 3.

Torej je skupno število članov Družbe sv. Mohorja v Goriški nadškofiji znašalo 10.326 članov.

II. Krška škofija (Celovec) 104 članov in to: župnije, ki so pripadale Italiji:

Dekanija Trbiž 104 članov in to župnije: Trbiž 5, Pontabelj 5, Rabelj 10, Ukve 41, Zablne 31 in Vrata 12 članov.

III. Od ljubljanske škofije v krajih ki so ostali pod Italijo:

a) Dekanija Idrija 967 članov in to župnije: Idrija 423, Črni Vrh 148, Godovič 56, Gora 36, Ledine 22, Spodnja Idrija 142, Vojško 86, Zavrtaec 54 članov.

b) Dekanija Postojna 1.008 članov in to župnije: Postojna 166, Hrenovice 170, Matenjavas 42, Orehek 37, Št. Peter na Krasu 157, Razdrto 16, Senožec 83, Slavina 117, Studeno 123, Trnje 69, Ubeljsko 28 članov.

c) Dekanija Trnovo 809 članov in to župnije: Trnovo 217, Harije 25, Knežak 73, Košana 114, Prem 110, Suhorija 58, Ndanje Selo (Šmihel) 84, Vreme 65, Zagorje 63.

d) Dekanija Vipava 860 članov in to župnije: Vipava 72, Budanje 70, Col 72, Erzelj 23, Goče 77, Lozice 45, Planina 40, Podkraj 71, Podraga 55, Slap 45, Šturje

98, Ustje 29, Vrabče 18, Vrhpolje 71, št. Vid 54.

e) Dekanat Radovljica 5 članov in to župnija: Bela Peč 5 članov.

Skupno število teh 5 dekanij ljubljanske škofije, kakor so navedeni v koledarju Družbe sv. Mohorja (Idrija 967, Postojna 1.068, Trnovo 809, Vipava 860 in Radovljica 5), in ki sedaj spadajo pod Italijo (deloma pod Reko, deloma pod Goriško škofijo) znaša 3.649 članov.

IV. škofija Poreč skupno 93 članov in to župnije: Poreč 7, Pula 60, Brioni 7, Karolja 2, Labin 5, Sv. Lovreč (Labin) 5, Barban 1, Ev. Martin (Labin) 1, Višnjani 1, Juršiči (Vodnjan) 4.

IV. Tržaško-Koperska škofija v celoti 4.800 članov:

1) Dekanija Buzet 42 članov in to župnije: Roč 18, Buzet 12, Brest 4, Grimalda 4, Hum 1, Lanišče 2, Sovinjak 1.

2) Dekanija Dolina 740 članov in to župnije: Dolina 131, Barka 9, Boršt 60, Boljune 26, Riemanje 26, Brezovica 92, Divača 60, Draga 23, Gročana 34, Klanec 46, Lokve 48, Podgorje 33, Rodik 47, Slivje 35, Škocijan 29, Vatovlje 40.

3) Dekanija Jelšane 317 članov in to župnije: Hrušica 37, Jelšane 98, Golec 11, Mune 20, Podgrad 54, Podgraje 57, Pregarje 41.

4) Dekanija Kastav 130 članov in to župnije: Kastav 21, Klana 12, Sv. Križ 9, Lovran 5, Moščenice 4, Opatija 42, Rukavec 5, Volosko 28, Jurdani 4.

5) Dekanija Koper 246 članov in to župnije: Koper 93, Dekani 81, Rižan-Lazaret 72.

6) Dekanija Krkavce 269 članov in to župnije: Krkavce 26, Sv. Anton 31, Kostabona 30, Marežice 35, Pomnjani 26, Šmarje 63, Truške 44, Padena 13.

7) Dekanija Opčina 587 članov in to župnije: Opčina 71, Katinara 137, Kontovelj 50, Sv. Križ 94, Prosek 67, Trebče 26.

8) Dekanija Osp 199 članov in to župnije: Osp 67, Kubed 49, Movrač 20, Predloka 68, Tinjan 15.

9) Dekanija Pazin in Pičan 65 članov in to župnije: Pazin 56, Zminj 9.

10) Dekanija Piran 87 članov in to župnije: Korte 79, Piran 3, Kaštel 5.

11) Dekanija Tomaj 433 članov in to župnije: Tomaj 81, Avber 14, Dutovlje 42, Kazlje 23, Kopriva 17, Povir 68, Repentabor 42, Sežana 107, Skopo 27, Storje 12.

12) Dekanija Trst 1678 članov in to župnije: Trst 904, aBrkovlje 160, Sv. Ivan 165, Rojan 275, Škedenj 174.

13) Dekanija Buje 8 članov in to župnije: Buje 2, Šterna 6.

VI. Videmska škofija 251 članov in to župnije: Videm 27, Čenebela 6, Čedad 7, Drenkija 12, Sv. Volbenk 4, Matajur 51, Tueuman 6, Sv. Lenart Slovenski 8, Otlica 26, Kosca 11, Srednje 9, Grmak 12, Trbelj Gorenji 7, Kravar 7, Azla 3, Maršini 14, Ronca 14, Sv. Peter Slovenski 6, Biača 1, Landar 6, Sarženta 1, Laze 1, Gorenji Barnas 8, Erbeč 3, Tarpeč 1.

VII. Zadrška škofija: Mesto Zadar 19 članov.

VIII. Senjska škofija: Mesto Reka 99 članov.

Dasiravno govorimo v tem oglavju samo o Goriški in Gradiški, mislim, da omenjeni podatki niso odveč, ker je potrebno, da so nekje zapisani in, če niso nikjer drugje, naj bodo vsaj tukaj podani.

Če bi vse kraje, kjer so prebivali člani Mohorjeve družbe zaznamovali na zemljevidu, bi imeli zelo zanimivo etnografsko sliko Slovencev v današnji Italiji.

Pomudimo se še malo pri goriški pokrajini kamor spada poleg goriške nadškofije, tudi del tržaško-koperske škofije to je dekanija Tomaj.

Kjer so bivali člani Mohorjeve družbe tam so bile tudi slovenske družine.

Od 10.830 članov Goriške pokrajine moramo mirne duše računati z 10.830 slovenskimi obitelji, ki so čitale slovenske knjige Mohorjeve Družbe.

Ako računamo, da so dobili člani vsako leto po 8 knjig, je torej Goriška dobila in čitala letno najmanj $10.830 \times 8 = 86.460$ knjig. A danes oni Slovenci ne smejo imeti niti ene slovenske knjige, niti časopisa.

Moremo reči, da je na vasi toliko obitelji, kolikor je hiš. V vsej pokrajini Goriški in Gradiški je bilo po ljudskem štetju dne 31. dec. 1910. skupno 41.946 hiš. Če od tega odštejemo število hiš onih političnih in sodnijskih okrajev, ki so pripadali italijanskim volilnim okrajem, t. j. Gorica (mesto) 2.382 hiš, okraj Gradiška 5.687 hiš in Tržič 8.028 hiš; skupno 16.094 hiš, ostane v slov. vol. okraju 25.852 hiš. Če je v teh hišah stanovala po ena obitelj (kar je povsod na vasi) in, če je v onih krajih bilo 10.830 obitelji vpisanih v Mohorjevo Družbo, moramo reči, da je najmanj vsaka tretja obitelj v Goriški dobila knjige Moh. Družbe. Popolnoma sem prepričan, da so tudi oni, ki niso bili člani Moh. Družbe čitali te knjige, ker so si jih izposodili od svojih sosedov ali pa v knjižnici, ki je bila v vsaki vasi in je imela vse te knjige vsem na razpolago.

Ni pa mogoče misliti, da ne bi narod, ki je bil splošno pismen in je čital vse knjige, ne bi čital tudi najbolj razširjene slovenske knjige Mohorjeve Družbe.

Mi starejši, ki smo ves ta narodni predek gledali in v njem rastle in odrastle, ne moremo odgovoriti — zakaj je vse to prenehalo.

Le pesnik, ki je opeval Jadransko morje, bele ceste in brodovje, ki pluje po morju bi nam tožno rekel:

“Tega kriv je tuji meč”.

(Dalje sledi)

URAN — NAJSTRAHOVITEJŠA SILA BODOČNOSTI

Pred enim stoletjem se je pričela doba pare, pred 50 leti so se komaj učenjaki zavedali silne bodočnosti elektrike, danes javljajo spet nov element, ki bo vso dosedanjno tehniko in industrijo postavil na glavo. Ta čudna sila je uran.

Uran je kovina, na zunaj podobna niklju. Ta bela kovina ima zelo visoko tališče, ima pa to lastnost, da raztopljena silno blišči v toku z zrakom.

Ko je z atomsko teorijo, (to je znanstveno mnenje, da so vse kovine sestavljene iz najmanjših nedeljivih delčkov, ki se imenujejo atomi), nastopil za kemijo problem, kako razbiti ta najmanjši delček, so se razgibali učenjaki, ki so slutili, da je v tem najmanjšem za oko sploh nevidnem drobcu nakopičena silna energija.

Radi posebnih lastnosti je potegnil nase pozornost zlasti uran, s katerim so s poskusi dosegli uspehe, kakor jih ni pokazala nobena druga kovina.

Atomska teorija pravi, da je v atomu nakopičena silna energija, to se pravi milijoni konjskih sil, in je samo vprašanje načina, kako tiste sile sprostiti in smoterno uporabiti.

Že 1924 leta so začeli z resnimi poskusi v Hamburgu. Vso pažnjo je posvetil tej stvari kemični institut “Kaiser Wilhelm” v Berlinu, v Ameriki so tudi vrgli vso silo v to smer in tako tudi Japonci.

In uspeh: poskusi 1934 leta v Čikagu so pokazali, da ima vsak atom 200 milijonov

elektrovoltove sile. Nadaljni poskusi v Nemčiji so pokazali bajne rezultate. 1 m³ urana vsebuje toliko energijo, da bi dvignil v pol sekunde 1 biljon kg 27 km visoko. Primerjano to z električno silo, se pravi, da bi bilo treba napreči elektromotor, ki bi izvajal 36 tisoč biljonov konjskih sil, da bi dalo isti učinek. Tak elektromotor je seveda nemogoče. Prestavljeno v praktično življenje, bi to pomenilo, da bi pomorski velikan ali avijon z lahkoto nosil seboj toliko energije, da bi mu je nikdar ne zmanjkalo.

Tri države se sedaj ženo, da prehitijo ena drugo v tej novi bajni tehniki: Nemčija, Amerika in Japonska.

Zanimivo je pa zlasti to, da je Nemčija na moč pohitela, da je osvojila najprej tiste zemlje, kjer je urana največ, to je Češko in Norveško. Argentina ima to rudno v Cordobi in San Luisu.

Ta rudnina je precej izdatna v Španiji, v Kornvalu na Angleškem in v Ameriki.

Vse kaže, da bo sedanja vojska dala razmah tej najnovejši iznajdbi.

Štrašna povodenj v Banatu. Dne 2. aprila zgodaj jutraj je Donava pri Novem Sadu dosegla najvišji vodostaj, ki je bil sploh do zdaj v Novem Sadu zabeležen. Voda je poplavlila del Novega Sada, kjer biva okrog 2000 družin. Že ta dan je zaradi velike povodnje ostalo brez strehe nad 200 ljudi.

Naslednji dan 3. aprila, je povodenj za-

vzela vedno večji obseg. Voda je porušila do zdaj vsega 220 hiš. Donova je razdrla nasip in začela poplavljaliti ogromna ozemlja. Večinoma so bili hudo prizadeti mali ljudje, obrtniki in delavci. Vojski in delavci so z vso naglico opravljali zavarovalna dela na nasipu in progi. Velik del prebivalcev so začasno naselili po železniških vagonih. Ta dan popoldne okrog 5 je Donava predrla nasipe in strahovit val vodovja je pridrvel v Novi Sad.

Ogromne vodne množine Donave in Tise so po Banatu povzročile velikansko škodo. Promet se je vršil s čolni, od Sremskih Karlovec do Starih Banovec. Pri Starem Slankamnu je sličila Donava ogromnemu jezeru. Šestdeset hiš je bilo tam pod vodo, deset se jih je že porušilo.

Donava se je pri Kopačevu v Baranji razlila čez nasip in z vso silo pridrla v vas, kjer je zalila okrog 100 hiš, v Smederevu pa 200. Tudi v Beogradu sta Sava in Donava narasli in poplavlili nekatere obrežne ulice.

Do 5. aprila je bilo pri Novem Sadu porušeni nad 700 hiš. Čez 12.000 ljudi je bilo brez strehe. V južnem Banatu je utrjevalo 15.000 delavcev noč in dan obrambne nasipe.

V Petrogradu (Vel. Bečkerek) je voda porušila 56 hiš. Okoli 4000 juter plodne banaške zemlje je bilo pod vodo.

Za prvo pomoč je gradbeni minister dr. Krek odobril kredit v znesku 500.000 din banski upravi v Novem Sadu.

OPAZOVALEC

Zavod za italjansko kulturo v Ljubljani je bil otvorjen 9. aprila. Podobna ustanova je tudi v Zagrebu in Beogradu.

✚ V Murski Soboti je umrl Nikolaj Nemeš, zelo priljubljen zdravnik.

V Idriji je zatisnila oči Ana Troha, so-proga upokojenega uradnika.

Mednarodni kongres Kristusa Kralja se bo vršil naslednje leto v španski Zaragozi. Lani je bil v Ljubljani. Mesto ima 300.000 ljudi in je sposobno da sprejme velike množice.

Slovenski koncert v Zagrebu so z velikim uspehom organizirale slovenske dekleta, članice Marijine družbe, največ Slovenke, ki služijo v Zagrebu.

Jubilejna umetnostna razstava je bila odprta v Jakopovičevem paviljonu. Je spomin ob 40 letnici prve slovenske umetnostne razstave v ljubljanskem mestnem domu. Razstave se je vdeležilo 66 slovenskih umetnikov, med njimi 7 tistih, ki so nastopili že pred 40 leti na oni prvi razstavi.

Zborevanje lesnih trgovcev je pokazalo pereče probleme lesne trgovine. Opaža se velika nevarnost v negotovosti plačil. Nemčija še vedno kupuje velike količine, z Italijo so težave radi kliringa. Le z Ogersko in Grčijo so dobre in zanesljive kupčije.

20 dinarski novci kovanci so vzeti iz prometa.

Trboveljska premogokopna družba je zvišala cene za 7,5%.

Smrtne žarke je bojda znašel v Zagrebu tehnik Boročević Migl. Ti žarki nosijo strup z električno silo skozi steklo, les, zid, zemljo in beton. Ne morejo pa skozi jeklo in železo.

V Dobrni na štajerskem so dela za vodovod že močno napredovala. Mnogo delavnih rok je zaposlila tudi regulacija potoka Topličnice.

Študenti pri Mariboru so dobili lastno župnijo, ki je bila obljubljena že pred 180 leti. Stara romarska cerkev bo župna in jo bodo oskrbovali tudi nadalje kapucini.

V šent Lovrencu na Drnopolju je pogorela domačija krojača šetanja.

Vrhnika je imela zelo lepo uspel gospodinski tečaj, ki se je vršil v novem prosvetnem domu.

V Martjancih v Prekmurju se ponajajo s častljivo starodavno cerkvijo, katero je pa zob časa močno ogledal. Nosi letnico 1392. Sedaj so se lotili, da cerkev zopet lepo obnove.

V Gorici se je meso podražilo za 25%. Krompirju je cena narasla od 44 do 95 lir za 100 kg.

Slovenski letalki v Sev. Ameriki. Francka Drenik in Ivanka Pisk, obe iz znanih slovenskih klevlandskih družin sta neustrašeno sedli na letalo, ki sta ga sami vodili 10. aprila 2000 km daleč.

Zgodba italjanske vasi v Bosni. Pred kratkim smo brali v časopisju novice, da je v Bosni iz vasi Mohovljani odšla večina prebivalstva (50 družin), ki so se odzvali klicu Mussolinijevem. Navedeni Italijani so pred 55 leti prišli iz južne Tirolske. Po prevratu so zaprosili za italijansko državljanstvo in so svoji domovini ostali tako zvesti, da so odpotovali v Italijo in so bili baje prav lepo sprejeti. Njihova posestva so šla sedaj na prodaj in so jih največ kupili goriški emigranti po posredovanju "Istre" v Banji luki.

V Trnovem pri Il. Bistrici bo zrasla

velika tovarna papirja na ozemlju med železnico in strugo Reke.

V Krminu v Brdih je slavil svojo 80 letnico in 50 letnico poroke Jože Maurič. Žena se je že davno preselila v večnost.

V Lokvi je gorelo pri Umeku. Škode je 6000 lir.

V Svetem pri Komnu je umrl Ivan Pipan, star 70 let.

V Roču je bila te dni likvidirana hranilnica.

V Dornbergu so imeli na veliki petek veliko požarno nesrečo. Ko so bili na veliki petek skoro vsi vaščani v cerkvi, so nekateri opazili, kako švigajo ognjeni jeziki iz hiše posestnika Ivana Rijavca na Brdu. Požar se je z veliko naglico razširil na celo poslopje. Ker ni bilo gasilcev, je ogenj kaj kmalu vse uničil. Reševala je, kar se je dalo, samo gospodinja, ki je ostala sama doma. Škodo cenijo na 50.000 lir in le malo je kritega z zavarovalnico. Uničeno je vse žito, orodje, pohištvo in ostalo. Šele kasneje so prišli gasilci iz Gorice, ki so ogenj omejili in rešili hlev ter obvarovali so sednje hiše.

V Škocjanu pri Koprju je ogenj napravil 200.000 lir škode pri baronici.

V Biljah pri Gorici je umrl v 76. letu starosti g. Ivan Nemeš, lastnik opekarne in posestnik. Rajniki je bil izredno skrben gospodar. Zlasti je globoko ljubil zemljo in jo z vso pridnostjo obdeloval. Čeprav že ves slab, je še dan pred smrtjo šel v svoj vinograd. Svojo življenjsko moč je črpal iz globokovernega srca. Veličasten pogreb je izpričal, da je užival veliko spoštovanje v domači vasi in vsej okolici.

Vprašanje samouprave Slovenije je čedalje bolj važno in pereče. S 1. aprilom, ko je banovina Hrvatska dobila svoj lastni proračun, se lahko reče, da je preurejanje države v glavnem končano in se zato samo po sebi postavlja na dnevni red samoupravna banovina Slovenija. Slovenci smo Hrvate v njihovi borbi za avtonomijo vedno podpirali, zato pa je naravno, in po sebi razumljivo, da pričakujemo, da od hrvatske strani ne bo nobenega zadržka, da tudi Slovenija postane enakopraven del države. — Kar se tiče Hrvatov, zahtevajo čimprej volitve v hrvatski sabor in utemeljujejo to tako, da bi ta sabor sedaj, ko je dobila Hrvatska svoje avtonomne finance, lahko koristno in plodovito deloval.

Grad v Prekmurju. Za župnika je bil imenovan dosednji provizor Kolenc Ivan.

Beltinci. Umrla je v bolnici žena veletrgovca Ostere, gospa Minka.

V Trimlinih so pogorele 4 hiše in si niso rešili skoraj ničesar. Ogenj je nastal, ko so kruh pekli.

Tvrdkova ima tudi živahno društveno življenje, ki ga vodi nadučitelj. Posebno lepo je uspeła igra "Dve nevesti".

Murska Sobot. V Martinišču bodo zgradili lepo kapelo. Doslej je zbranih že 35.000 Din. — Bolezen "meningitis" je tudi v soboški bolnici zahtevala nekaj žrtv. Posebno ob kraja, ker te bolezni niso še prav poznali. Sedaj jo pa že uspešno zdravijo. — Pred katoliško cerkvijo so podrli stare kostanje, ki so zapirali pogled na lepo stavbo in je sedaj podoba trga bolj lična.

Lendava. Športni klub Lendava je v boju z Dravo iz Ptuja odnesel oni dan častno zmago.

Pertoča. Banovinska cesta do Hodoša

bo sedaj preložena. Delo je bilo oddano za 272.000 Din.

Nadzorstvo nad tujci je v vsej Jugoslaviji zelo strogo, posebno pa v obmejnih krajih. Vsakega prišleca je treba v 12 urah najaviti, kar je zapovedano zelo strogo.

JUGOSLAVIJA IN RUSIJA

Gospodarski pomen trgovinskih odnosov s Sovjetsko Rusijo je zelo velik. Sovjetska Rusija razpolaga ravno s surovinami, ki jih Jugoslaviji primanjkuje, katerih dovoz je danes z drugih delov sveta precej otežkočen.

V prvi vrsti lahko Jugoslavija iz Sovjetske Rusije uvaža koks, premog, antracit, surovo nafto bombaž in laneno seme. Rusija je na bombažu zelo bogata. Lansko leto ga je pridelala en milijon ton nasproti 840.000 tonam, kolikor je znašala proizvodnja bombaža leta 1938. Višek bombaža za izvoz, ki ga je imela Sovjetska Rusija na razpolago, je v začetku tega leta znašal 700.000 ton.

Tudi premoga je Rusija zelo bogata. Že do sedaj smo iz Rusije uvažali znatne količine antracita. Poleg tega nam Rusija daje tudi kameno sol, ki jo je Jugoslavija do sedaj tudi dobivala iz Rusije po posredovanju Romunije.

Jugoslavija pa bo v Rusijo predvsem lahko izvažala tobak, opij, oksid, volfram in antin, antimon, cement in boljše vrste kamena za fasade in gradbeno industrijo. Prav tako prihaja v poštev za izvoz lucerna, nekatere oljarice in dalmatinski buhač, ki ga Sovjetska Rusija seje že nekoliko let v georgijski republikli. Za izvoz v Sovjetsko Rusijo pridejo v poštev tudi nekatere vrste sadja in povrtnine. Gotovo se bo Sovjetska Rusija pri bližnjih trgovinskih pogajanjih z Jugoslavijo zanimala za uvoz svinj, ki jih je uvažala iz Bolgarije.

Jugoslavansko odposlanstvo za trgovinska pogajanja s Sovjetsko Rusijo je 20. aprila odpotovalo iz Beograda. Odposlanstvo je vodil bivši finančni minister dr. Gjorgjevič, kot člana sta odpotovala tudi dva Slovenca: industrialec Ivana Avsenek in tajnik ministrstva dr. Zalar.

Petiševci: oni večer sta padla dva strela skozi okno na šolskega upravitelja Erkerja. En strel je zadel v prsi, drugi v oko.

Filovci. Lovrenčec Franc se je posvadal z mladimi zavoljo posestva. Pri tem je prišlo do hudega in je dobil stari tako hud udarec z motiko v trebuh, da je umrl.

Lipovci. Gorelo je pri Lükovih. Hiša je zgorela do tal.

Zveza poljedelskih delavcev (ZPD) je sporočila v aprilu, da bo moglo iti v Francijo 3000 sezonskih delavcev. Z Nemčijo se je stvar imela urediti šele v maju.

Velik delavsko kmečki tabor se je vršil v Murski soboti 5. maja, kakor je bil napovedan. Kasneje homo že sporočili, kakšni so bili uspehi tega tabora.

Misljonar Slovenec Prekmurec na Japonskem Antolin Auguštin je bil rojen 1911 v Beltincih. Gimnazijo je obiskoval v M. Soboti in v Italiji in na Radni pri Boštanju.

Novo mašo je imel letos 16. marca na Japonskem, ki je prvi slovenski misijonar v deželi vzhajajočega sonca. Kot dijak je bil med najboljšimi, tudi je spreten na klavir in gosli, saj vodi salezijanski orkester. Tudi komponist je. Njegov delokrog je velempeto Tokio.

Novomašni križ mu je poklonil prekmurski akademski klub Zavednost. Križ nosi napis: Zavednost — prekmurskemu misijonarju — Velika noč 1940.

Ljubljanski stolni kanonik je postal tržaški župnik **Anton Vovk**, sorodnik pesnika Prešerna. Bil je rojen v Prešernovi rojstni hiši v Vrbi na Gorenjskem. Deloval je 3 leta kot kaplan v Metliki in nato v Trzinu. Bil je naravnost oboževan. S svetim apostolskim ognjem je deloval za zveličanje duš in tako bo vršil tudi velike naloge na novem mestu.

Cene v Jugoslaviji neverjetno rastejo. Živino izvažajo tako, da je nastalo zares vprašanje, če ne bo to na škodo živinorejli. — Jajca so se po Slovenski krajini in na severni meji prodajala po 1.50 din eno... Na splošno so cene narastle za 25%.

V Kastvu je bil po zaslugi odlikovan šolnik **Bruno Jurinčič**, ki je 40 let tako zvesto vršil svoje delo, da ni zamudil niti enega dne. Učiteljske je dovršil v Kopru in služboval po raznih istrskih krajih.

V šent Jurju pri Grosupljem je umrl znani mož, večleten župan **Josip Perne**, zaveden mož, ki je ves živel za javni blagor. Njegovo ime bo ostalo trajno ohranjeno v "Permetovi jami", katero je on odkril in ki je zaslovela kot nadomestek za Postonjsko jamo.

V Moravčah grade vzorno sušilnico za sadje. — Vas Drtija je dobila krasno novo pot z drevoredom, ki je spomin na delo vodne zadruge, ki je izvršila osuševalna dela v močvirju.

Ribnica je dobila novega dekana. To odlično mesto je zasedel mladi duhovnik **Demšar Viktorijan**, doma iz Žirov, ki je med 17 otroci deseti sin. Prve razrede je štediral v Gorici. Novo mašo je pel 1929. Na Koroški Beli je razvil kot kaplan svojo apostolsko delavnost v najlepši luči. Bil je dalavski kaplan. Pozneje je prišel v Skofjo Loko.

Metlika. V Slamni vasi je zlobna roka zapalila pri Molkovih. Na srečo so ogenj začasno opazili in zatrli.

"Slovenija in Slovenci" se imenuje nova knjiga izpod peresa publicista Erjavca, ki zelo jasno pokaže pravo podobo našega naroda. Knjiga stane 20 Din.

V Mrzlem polju na Vlaškem je smrt nenadno pokosila priljubljenega grško-kat. škofa **Dionizija Njaradija**, kateremu so prav letos pripravljali v Križevcih na Hrvaškem 20 letnico škofovanja.

Dol pri Ljubljani bo dobil novo šolo. Stara šola bo pa občinski dom.

30 letnica orlovske himne: "V trudu in znoju, polnem radosti, domu gradimo slavo in čast" se je vršila v Ljubljani. Orel je bil pred vojsko pomembna organizacija, ki je marsikatero fanta vodila v resno življenje. Sedaj njegovo delo nadaljuje "Zveza Fantovskih Odsekov".

V GORICI je umrla 55 letna gospa **KATI DOKTORIČ**, svakinja izselj. duhovnika **Davida Doktoriča**, stara 55 let. Pokojna je mama **Fortunate Doktorič**, kateri izrekamo naše iskrene sožalje.

Naši bratje v Primorju. Izšle so v drugi izdaji "Svete pesmice", 106 ljudskih napevov za cerkvene zборе, priredil Vinko Vodopivec, izdala Goriška Mohorjeva družba.

V Idriji je umrl g. Grile, predsednik Posojilnice, mestni podžupan itd. Njegova gospa-vdova je počastila možev spomins

tem, da je pogostila 200 revežev z dobrim obedom.

Nadškof msgr. Margotti je sklical sinodo (duhovniški zbor) za goriško nadškofijo.

Ko se je paljal po službenih poslih proti Ajdovščini, je zadela kap do smrti 48-letnega zavarovalnega uradnika **H. Tomšiča** iz Gorice.

Za župnika v Podkrajju nad Vipavo je bil ustoličen g. **Stefan Gnjezdca**, dosedanji tamošnji župni upravitelj.

Sr. Križ pri Litiji ima menda že nove orglje. Prejšnje so šle stare 100 let v pokoj.

Janez Pristov, slovit jezuitski pridigar je umrl v Ljubljani. Pokojni je brat horjulskega župnika.

Dragatuš. Pogoreli so trije posestniki v Zapudju. Najbolj je prizadet **Stefan Gorša**, kateremu so zgorela vsa poslopja in tudi prašiči. Živino so mu rešili sosedje. Gorelo je med tem, ko je bil on daleč na delu.

V šmihelu pri Novem mestu so postavili spomenik v veliki vojni padlim vojakom.

Za Kočevskega dekana je bil postavljen **Peter Flajnik**, doma iz Vinice, ki je poseben blagoslovljeno deloval v šent Rupertu na Dolenjskem.

Prečna dobi novo postajo na progi N. mesto Toplice. — Češki travniki so bili izboljšani, da bodo manj močvirni.

Sv. Trojica v Slov. goricah je dobila ponosen prosvetni dom.

Misijonar Mesarič je obiskal domovino. Deluje s čudovito delavnostjo v Bengaliji, kjer delujejo še mnogi drugi jugoslovanski jezuitski misijonarji.

V Parizu je umrl kardinal **Verdier**. Ta svetniški mož je na čudovit način posegel v nižine pariškega vele mesta in zasejal seme resnično globokega krščanskega duha, ki je pokazal s pravo apostolsko ljubeznijo odrešilni evangelijski nauk tudi komunističnemu delavcu. Mož je ustanovil čez 100 novih župnij po delavskih predmestjih Pariza.

Na Rakeku je bil slovesno ustoličen prvi župnik 7 aprila. Doslej tam ni bila samostojna župnija, temveč je hodil duhovnik iz Cerknice. Novi župnik je **Franc Novak**.

Maribor. Električna je zasvetila pri sv. Urbanu nad Mariborom, ki je kaj lepa točka nad lepim Mariborom. Visok je 595 m.

Prekmurski gasilci so zborovali v Soboti. Soboška župa šteje 108 gasilskih čet. Na njihovem področju so lani požarji napravili 1.3 milij. Din škode. Po cenitvi bi bila škoda 7 krat večja, če bi ne bilo organiziranega gasilstva, tako so pa pravčasno omejili nesreče.

Sv. Barbara v Haložah je imela zabavo; nek mož v Gruškovcah je pa jokal, ali pa klet... eigan ga je namreč potegnil, da mu je dal bankovec za 500 Din, za vzorec, da bo napravil več novih, toda ni bilo od nikoder več ne bankovcev ne cigana...

Iz Slovenske Bistrice so odšle tri šolske sestre v misijone, in sicer **Regina Čurič** iz Črensovec, **Martina Drogenik** iz Stopere pri Rogateu, in **Bonifacija Šmid** iz Loč pri Poljčanah.

Kaj so izgubili Finci. Dne 29. marca so bili objavljeni prvi uradni podatki o gospodarskih izgubah v zvezi z odstopom finskega ozemlja sovjetski Rusiji po sklepu miru. Finska je izgubila desetino svojega zemljepisnega prostora, v katerem je 250.000 ha že od leta 1918. zelo dobro

obdelane zemlje. Preden so to zemljo napravili plodno, so uporabili Finci ogromne delovne moči in napore. To izgubo bo Finska prebolela, ker ima še mnogo prostora, ki ga lahko pretvori v plodnega. Hujski je udarec glede industrije. Nad 400 podjetij, v katerih je bilo zaposlenih nad 20.000 delavcev, je prešlo v sovjetske roke. Motorna sila teh podjetij znaša 100.000 konjskih sil, obsežnost proizvodnje je pa znašala dve milijardi finskih mark. V industriji je Finska izgubila 10% celokupnega obsega; k sreči bodo lahko večino te izgube nadomestili v drugih delih države s pospešeno industrializacijo. Gozdov je izgubila Finska 11%, kar sicer ni prevelika izguba, ker je znano, da je dežela za Združenimi ameriški državami in Rusijo najbolj gozdna na svetu. Sovjetom so morali odstopiti Finci železne in bakrene rudnike. Rudarstvo bodo nadomestili z novimi rudosladi. Sovjeti so dobili tudi veliko vodno centralo v Ruhiali ter ostalih vodnih pogonskih sil v višini 770.000 konjskih sil. Vlada se zdaj trudi, da preskrbi beguncem nov obstoj. Razdeljenih bo med nje 840.000 hektarjev zemlje in nad 300.000 glav živine. Sezidati bo treba blizu 60.000 vaških hiš in nad 30.000 mestnih stavb, kamor bodo prišli begunci.

V Tunišču bo kmalu zasvetila električna. — Zopet se nadaljuje delo pri farmnem prosvetnem domu, ki bo kmalu gotov.

V Belgijo in Holandijo na obisk je odšel znani izseljenski duhovnik **Drago Oberžan**. Kakšna usoda je doletela naše izseljence v oni deželi ni še nič znano. Tam je živel kakih 8000 Slovencev.

V šent Vidu pod Ptujem popravljajo most čez Dravinjo.

Cesto iz Gorice v Postojno popravljajo. Že delj časa je, kar so začeli z deli na cesti, ki pelje iz Gorice po Vipavski dolini do Postojne. Na odseku iz Gorice pa skoraj do Šempasa je adaptacija ceste že gotova. Pri delih je zaposlenih tudi nekaj domačinov iz okoliških vasi, vendar uprava ne zaposli več kot enega iz posamezne družine. Na Lijaku, pod Osekom in pri Dobravljah je cestna uprava kupila od domačih postestnikov primerno zemljišča, kjer bodo sezidali stanovanjska poslopja s pritliklinami za cestarje. Nekateri deli te ceste so bili zadnje čase v obupnem stanju in je bil skrajni čas, da so se merodajni faktorji odločili za temeljito popravilo.

Aretacije v košanski okolici. V košanski okolici je vedno dovolj dogodkov, ki so vredni, da jih zabeležimo. Medtem ko nestrno pričakujemo izida razprave proti obtoženim umora, ki je bil lansko pomlad razkrinkan v naši vasi, smo doživeli drugo senzacijo. Pred kratkim je bilo aretiranih več mladeničev, ki so si drznili postaviti se po robu domačemu učitelju. Trije izmed njih, in sicer **Pupis Anton**, **Adam Anton** in neki mladenič iz sosednjega Kala (pri št. Petru) so bili postavljeni pred tržaško konfinacijsko komisijo. **Pupis Anton**, ki je bil svojčas konfiniran, nato pa deležen amnestije, je bil sedaj obsojen na 4 leta konfinacije brez pravice do amnestije. **Adam Anton** je dobil 2 leti konfinacije, mladenič doma s Kala pa eno leto.

Slovenski akademski pevski zbor je napravil turnejo po vsej Jugoslaviji in doživel triumf slovenske pesmi, katero so podali v najdovršenejši obliki v najvažnejših mestih: v Sarajevu, Beogradu, Nišu, in Skoplju.

LISICA ZVITOREPKA

MIROLJUBOVA BOLEZEN

Miroljub se je že hotel okreniti v stran, kar stopi predenj medved Miško, rekoč: "Ljubi gospod in bratran, dovolite mi, da se nekoliko potegnem za Lakotnika; zakaj Zvitorepka je res hudo razžalila njega in druge živali po gozdu. Vsi so že do grla siti Zvitorepkine vragometne predrznosti, staro in mlado nestrpno pričakuje dneva, ko boste Vi, visoki moj kraljevi bratran, ostro sodili vse grde čine preklíčane tatice, nasukane roparice. Predolgo se mi vidi — nezamerite mi, da sem tako odkritosrčen, visoki moj kralj in gospod — predolgo se mi že vidi, odkar se prav nič ne brigade za vladarske posle. A zdí se mi skrajni čas, da zopet pokažete vso svojo kraljevo moč in oblast, sicer Vam utegne Bog poslati še hujših kazni, kakor je Vaša sedanja bolezen. Skličite zato nemudoma vse živali širom polja in gozda na svoj dvor, da slišite njih pritožbe in jim sodite po postavi in pravici!"

Miroljub se je zamislil in odvažno dejal Miškotu, ne da bi se ozrl na volka: "Dragi moj bratran, pozovite mi skokonogega zajca Plahuna, da poleti križem mojega kraljestva in izroči vsem mojim podanikom prijazen kraljevski pozdrav in pove-lje, naj se zberó čez šest tednov vse živali na moj dvor, kjer bom priredil veliki zbor. To je moja volja! In takrat naj razloži Lakotnik ali kdorkoli svoje tožbe zastran Zvitorepke; takrat bom poslušal vsakogar!"

To rekiši, seje kralj obrnil meni nič tebi nič v drugo stran, Miško pa je ukrenil vse natanko po naročilu vladarjevem. A Lakotnik jo nepotegnil vidno poparjen v gozd in je čakal velikega zbora.

VELIKI ZBOR NA KRALJEVEM DVORU.

Pomlad se je prismehljala nad polje in log; dobrava je zazelanela in travniki so si nadeli praznični nakit iz pisanih cvetíc. Iz drevesnih vršičkov in grmovja so se glasili krilati peveci in njih zveneči glasovi so se razlegali povsod na okoli; božji blesk je vladal križem svetá in trosil po zemlji zadovoljnost in veselje.

Kralj Miroljub je poslal zajca Plahuna po širnem svojem kraljestvu oznanjat splošni mir in vabit vseh podložnikov, velikih in malih, beračev in postopačev, da se naj zberó določenega dne na kraljevem dvoru. Skokonogi Plahun je vestno opravil kraljevo naročilo ter iz najsamotnejših koticov zbornal živali na dan, oznanjujoč povsod visoko povelje.

In odpravil so se na pot imenitni gospodje: maček Krnjav in jazbec Dremuh, volk Lakotnik in pes Vaška, oba risa, Lukevec in Lukavka, tolsti ščetinec, bober Mehkodlak in vidra Ribojela, šoja Stražimira, krokar Črnih pa vrani Kavra in Krokača, škorec Čebljač in še veliko, veliko drugih. Od juga sém je priletela celó štoklja Dolgopetka s svojim bratrancem Žerjavom in s svojo polsestro Čapljo. Od vseh strani so prihajali, iz gozda in grmovja, s polje in travnika, iz skalovja in robidovja. Tudi najmanjše in najslabotnejše živalce so krenile na kraljevski dvor in brez strahu stopicale poleg svojih največjih sovražnikov: kuna, dehor in podlasica so složno korakali poleg krta in miške, in še celó gosak Vrtokljun si je upal napot z vso svojo družino, a spremljala sta ga sinica Repačica in vrabe, Prosogoj.

Samo ene izmed živali ni bilo, ene samcate: lisice Zvitorepke. Preklíčana tatíca si ni upala stopiti pred kraljevo obličje zakaj njena vest ji je očitala mnogokaj,

kar seni zlagalo s strogo postavlo splošnega miru. Zvita buča se je skrbno ogibala jasnega dneva in jasne besede. Izostala je torej ona edina ter se ni udeležila velikega zbora na kraljevem dvoru, kjer so se zbrali njeni neprijatelji in tožniki.

Volk Lakotnik je stopil prvi pred kralja in mu začel razlagati svojo pritožbo. Vzravnal se je visoko sredi svojih sinov, obdan z zvestimi pristaši, sorodniki in zaščitniki, ter je izpregovoril s tresočim se, razvnetim glasom: "Preslavni, visokorojeni gospod moj in kralj! Vaše plemenito sree, Vašega Velíčanstva pravica bodi moji nesreči in krivici sodnica! Usmilite se me, soince vseh kraljev, usmilite se mene in mojih nepreskrbljenih otročičkov, ki nimajo več zdravega rednika, da bi jim skrbel za vsakdanji kruh. Svoj košati rep sem izgubil na ledu, a ob vodnjaku so mi kmetje razrahljali in zdrobili kosti, da ne bom nikdar več prav zdrav. In vse to je zakrivila Zvitorepka. To seme tolovajsko me je pripravilo v tako nesrečo, samo ta zaplotnica je kriva moje reve in nadloge; to vedó tudi vsi moji znanci, kar jih je tu naokoli!"

Volk je zmagošlavno zamahnil preko glav zapriseženih somišljenikov ter pokazal še posebej na Miškota, visokega kraljevega bratrana; nato pa je nadaljeval: "Pa naj bi že bilo, ako bi trpel samo jaz; a Zvitorepka mi je oskrnila tudi moj dom, premikastila mi je sinčka Redkobrada in izpraskala oči najmlajšemu Neteku! Sree se mi krči od bridke tuge in kliče po osveti. Strela jasna s kraljevega prestola naj udari mévredno Zvitorepko!"

Ko je Lakotnik utihnil, je pristopil skloboten pišček Brečé. Priklonil se je globoko, pomahljal z repcem in izpregovoril: "Poslušajte, milostni kralj, tudi moj pritožbo! Nikdar se mi ni še posebno dobro godilo; a ničče ne ve, kaj ga še hujšega čaka, posebno pozimi, ko mraz neusmiljeno pritiska. Dobil sem mastno klobasico in jo skril v klenov grm, češ, to boš imel za največjo silo. Pa lisica je klobasico izvohala in mi jo ukradla."

Začuvši Brečétovo besedičenje o mastni klobasici, se je ukresal maček Krnjavu ogenj v oči; švignil je pokonec in vzkliknil: "Prazne fiče-fače so in nič drugega, kar Vam je to domišljavo Brečé načesnalo, zakaj tista klobasica je bila prav za prav moja. Ko sem bil nekoč na svojem ponočnem lovu, sem prišel tudi v mlin tam v vrbiní. Mlinar je bil zadremal, a jaz sem mu posmuknil klobasico, ki jo je pozneje Brečé od mene prisleparil. Če ima kdo tožiti zastran klobasice, smem torej le jaz, Vaš vdani Krnjav!"

"Nehaj s svojimi tožbami, prijatelj," je dejal medved Miško, "saj s takimi tožbami opraviš presneto malo ali pa nič! Čemu bi prazno slamo mlatili in si jezike brusili? Saj je vendar jasno ko beli dan, da je Zvitorepka nesramna tatíca, morilka in roparica, ki ji ni nobena lopovščina preostudna. Če doleti vse, kar nas je tukaj, velikih in majhnih, še tolika nezgoda, če izgubite celó Vi, visoki moj bratran in kralj, vse svoje premoženje in povrh še svoje življenje — ali menite, da bi se Zvitorepka zaradi tega žalostila? Kaj še! Od sree bi se nam smejala, ako bi pri tem zanjo odletel le kak grížljaj ali če bi dobila le eno pišče! Povem vam dogodbice da boste videli, kako Zvitorepka spoštuje občni mir, ki nam ga je zapovedal naš dobrotljivi kralj. Sam kraljev sel, zajec Plahun je bil žrtva njene črne zlobe. Saj ga poznate, Plahuna, kaka od-

kritosrčna dušica je; in večraj je rjava poniglavka grdo zlorabila njegovo lahko-verno odkritosrčnost. Dejala je, da ga hoče naučiti peti, kakor znajo veliki gospodje. Zajček je vdano pokleknil ter prekrižai roke na prsih; in začela sta prepevati pobožno pesmi. A naenkrat je potuhnjena hinavka pianila nanj in ga začela mikastiti in trgati za praznični kožuh, da mu je kar sapo zaprlo. Slučajno sem šel baš tam mimo in sem se silno začudil, zakaj je petje tako mahoma utihnilo. Toda kmalu sem zvedel, pri čem sem. Zajček je zagnal silen vrišč, kajti lisica ga je že zgrabila za vrat in bi ga bila tudi gotovo umorila, da nisem prihitel jaz in rešil vekajočega Plahuna iz njenih zob. Ob ubogi zajček! Pogledjte, tamle stoji miroljubni poslanček, ki še ni nikomar na svetu prizadejal najmanjše krivice! Legajte, še se mu poznajo krvave rane na vratu. Tako je Zvitorepki mar zapovednega miru!... Visoki moj bratran in kralj in vi vsi, ki ste danesnji dan tukaj zbrani poslušajte, kaj vam pravim: Nikakor ne smemo mirno gledati, kako nam ta zaplotna roparica krši postavbo, kako grdo zasmehuje kraljeve poslance in se še ne zmeni, da je zapovedan splošni mir. Ako ne zadene Zvitorepke zaslužena kazen, bočo to očitali nam in našemu kralju in vsem njegovim potomcem še pozni rodovi in sploh vsi, ki jim je mar resnice in pravice!"

Glasovi priznanja so završili med poslušavci, ko je medved umolknil. Volku pa ni dala živica, da bi šeketale ne bleknili v prilog besedam Miškotovim. "Čisto po resnici je govoril medved, bogme," potrdi, zadovoljno se obližujoč, "res, nič dobrega še ni bilo slišati o lisici dosihdoh, zato se pa tudi zanaprej nimam nič prida nadejati od te stare grešnice. Oh, da bi že bila pod rušo v krtovi deželi! To bi bilo še najbolje za nas vse, ki nam bije pošteno sree za odkrit mir; zakaj dokler bo pretkana Zvitorepka le še s prstom gibala, ne bomo imeli miru pred njo, in če bi ji današnji dan odpustili njene pregrehe, si vzgojimo gada, ki o prvi priložnosti vsaka v peto tudi najvišjemu gospodu."

Jazbec Demah je vse te obtožbe zvesto poslušal in molčal. A zdaj, ko je videl, da gre njegovi sestriani že hudo za nohte, ni mogel več brzdati jezika; junaško se je odhrskal in sepotegnil za lisico, rekoč: "Ali šepomnite, gospod Lakotnik, kaj pravi stara, pa zlata vredna prislovica: Sovražnikova beseda lažniva. Speče te hujše kakor kopriva!"

Ta resnica se je danes izpričala pri Vas, gospod volk, ki ste tako grdo očrnilí moj prijatelj lisec. Če bi bila Zvitorepka prišla na dvor in Vam stala iz oči v oči, bi si ji gotovo ne bili pali očitali takih stvari, kakor ste nam jih pravkar natvezli. Naklepetali ste nam kopo pregratih laži, ki so se skuhale v Vašem srečnem, polnem sovraštva; a o krivicah, ki ste jih Vi prizadeli Zvitorepki, o teh ne črhnete besedice in molčite kakor riba."

"Ali te je naučila sestriana Zvitorepka tako čudovito lagati?" vpraša Lakotnik pikro z bedastim nasmehom okrog ust.

Dremuh pa se ni dal zmotiti in je nadaljeval: "Vse je gola resnica, kar sem rekel, gospod volk! Mari niste Zvitorepke nešteto krat bridko žalili? Marsikateri navzočih gospodov se še spominja, da sta volk in Zvitorepka svoje dni sklenila pobratimstvo, obljubivši si, da hočeta skupaj živiti in si vsak grížljaj po bratovsko deliti. Kolikokrat je bila Zvitorepka od tistih dob zastran Vas, gospod volk, v hudih škripeih, in večkrat se je že celó za njeno kožo pletlo.

(Dalje sledi)

"SLOVENSKA KRAJINA"

Društvo kar lepo uspeva. Izdanih je bilo že 138 članskih izkaznic.

Od sedaj za naprej sprejem v društvo že ni več tako enostaven kot v začetku. Vsak novi član mora plačati tudi določeno pristopnino, ki znaša za moške 3 pese za ženske pa 1.50 \$.

Zdravniška oskrba že deluje. Posebno dr. Blanco je bil klican v precej slučajih.

V Berissu se je obrniti na zdravnika Dr. Ramon Tau na ulici Belfast 646, kjer ordinira vsak dan po 5 uri. Telef. Berisso 181.

Društveni lokal je dobil lep spomin na pokojnega Jožeta Kastelica: stensko sliko blejskega jezera, katera je bila poklonjena avellanedskega pevskega zboru v zahvalo za petje ob priliki smrtne maše za pokojnega.

KULTURNA KRONIKA

Društvo Samopomoč Slovencev je kupilo lastno zemljišče v Liniersu na ulici Estero Bellaco na juga od postaje Liniers blizu Av. General Paz.

25. maja se je v Armenski dvorani vršila največja prireditve Slov. Doma za to sezono: Deseti brat.

Ljudski oder skupaj s Cankarjem je imel prireditev v dvorani Garibaldi.

Jugoslovanska radio ura v Buenos Airesu je 15. maja praznovala že dveletnico svojega stanovitnega delovanja. Od 1. maja dalje se vrši ta radio ura na Prieto (Bolívar 1356) od 10—10.45 ure vsako nedeljo.

Sloviti pevec Jozo Batistič, doma iz Pelješa je prišel v Buenos Aires in imel tukaj več nastopov.

Ljerko Špiler, virtuoz na violini je imel dva umetniška nastopa, ki sta zbudila posebno pozornost: na koncertu Aliance Française in na nizozemskem koncertu.

Vidovdan velik spominski dan naše preteklosti, ki je skozi stoletja dvigal v srbskem narodu pogum za nadaljni boj za "krst častni in slobodu zlatu", ki je postal skupna last vseh Jugoslovancev, se bo tudi letos primerno praznoval.

GOSPODARSKO PODPORNO DRUŠTVO SLOVENCEV V VILLI DEVOTO

je ob svoji petletnici 12. maja pokazalo lep uspeh svojega dela. Izdalo je publikacijo "Naš Dom" v katerem podaja sliko o se-

danjem položaju društva. Uspeh je prav razveseljiv. Same prireditve so dale v teh letih 31.924 \$. Od 7432 \$ posojila, potrebna za zgradbo, dolguje društvo še 5400 \$, društveno imetje pa je vredno po ceni bilance 16.491 \$.

Sliko kulturnega dela smo pa videli 12. maja na prireditvi. Društvo je pokazalo svojo krepko rast. Nastopila sta najprej dva pevska zbora: moški in mešani pod vodstvom Trebšetovim. Da so devotski pevci že kos svoji nalogi so pokazali tudi s tem, da so šli 5. maja tudi na jugoslovansko radio uro.

Posebno lepo znamenje mladega dela v G.P.D.S. pa je mladina. Najprej so se oglasili najmanjši. Če bi se tista otroška skupina samo pokazala in z belimi robčki pomigala, bi bilo nekaj lepega; toda so bili junaki, ki so tudi zapeli — in kako lepo izpeljali "Glejte že sonce zahaja".

Pa so se oglasile tudi "predice", zbor malih deklic, ki je s svojo harmonično podobo in pesmijo tako očaral, da so morale svoj nastop ponoviti. Tudi "sobarice" so bile nekaj posebnega in zares sem se čudil, kako dovršeno so bili vsi ti nastopi podani.

Kdor ve, kakšno je delo z otroki, bo znal razumeti, kako veliko delo je vršila gospa Bajtova, ki je vse to navežbala in deloma celo sama sestavila.

Kot zadnja točka programa je bila burka "V posredovalnici", ki je občinstvo spravila v prav dobro voljo in marsikatero resnico tudi odkrito povedala.

Oder je dal odlično pričevalo društvu delu, a tudi občinstvo je stanovitno vstrajalo in se iskalo, da smo Slovenci izobraženi ljudje. Velika vdeležba kljub mrzlemu vremenu je pokazala, da ima društvo mnogo zanesljivih članov in prijateljev.

ZOBJE TI NAGAJAJO?

Obrni se na našega prijatelja

Dr. ANDRES L. COPELLO

Canning 2139

V torek, četrtek in soboto od 3—8 ure pop.

POCENI IN SOLIDNO

PORAVNAJTE

NAROČNINO!

PRIDOBITE NOVEGA

NAROČNIKA!

HOTEL IN RESTAVRACIJA

"PACIFICO"

ANTON BOJANOVIĆ

CHARCAS 767-9 Telef. 31-8783.

Modern hotel, zračne sobe, izvrstna postrežba, hladna in gorka kopel.

Cena 3—5 \$ s penzionom.

Blizu Retira! V centru mesta!

FRANC KLAJNŠEK

v mestu Bs. Aires edini slovenski konstruktor s firmo. Izdeluje načrte in proračune za hiše in vse druge stavbe, vodi vsa zidarska in stavbarska dela, in daje firmo.

MARCOS SASTRE 4351

Bs. Aires. — U. T. 50—0277.

Villa Devoto

MNOGO LJUDI TEKA

celo življenje za srečo, a njih želje se ne spolnijo, kajti resnično blagostanje ne pride po naključju. Računajte za resnostjo in **VARČUJTE**, pri čemer Vam pomagamo mi z tem, da Vam odpremo **HRANILNI RAČUN** z samo \$ 5.—.

Vaša **DENARNA NAKAZILA** z **ZRAČNO** pošto — **BREZPLAČNO** naravnost na prejemnikov dom brez odbitkov in z podpisanim potrdilom, bodo pri nas **NAJBOLJE IZVRŠENA**.

Jugoslovanski Oddelek

BANCO HOLANDES UNIDO

SUCURSAL BUENOS AIRES

Centrala:

Bmé. MITRE 234

Podružnice

CORRIENTES 1900

